

Universiteit Antwerpen

39

JUNI 2021

Antwerpen zet volop in
op immuuntherapieën

Alumnus geeft erfgoed
een tweede leven

Rechtenstudent Jef Vandorpe tennist zich richting Tokio:

“Mijn rolstoel is nooit een punt geweest”

Linguapolis gelooft in de kracht van taal

Taalcursussen

Arabisch, Chinees, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Japans, Koreaans, Noors, Portugees, Russisch, Spaans, Zweeds en Nederlands voor anderstaligen

- Actief en communicatief taalonderwijs
- Lessen op campus en/of live online lessen
- Efficiënte en gevarieerde werkvormen
- Enthousiaste taaldocenten
- Veel leren op korte tijd

En vooral: leerplezier!

Academisch Engels

- Modules: writing papers, giving presentations en teaching in English
- Inhoud: do's-and-don'ts, taalondersteuning, en individuele coaching
- Doelpubliek: studenten, doctorandi, onderzoekers en docenten
- Methode: lessen op campus en (live) online lessen

Schrijf je in vanaf 15 juni en start in september of oktober
Korting voor alumni

linguapolis.be

William Devondel: “Hoe gaat UAntwerpen om met het koloniaal verleden?”

William Devondel:

How should universities deal with our colonial history? It's been a matter of debate for some time already, but is now back in the spotlight thanks to the *Congoville* exhibition in Antwerp. The University of Antwerp has already come a long way, but much more must and will be done. According to Rector Herman Van Goethem, the focus of such efforts should be extended to enable an exercise in diversity and inclusion in the broadest possible sense.

William Devondel.
Alumnus TEW 1995,
zaakvoerder Tylco Lube NV.

Herman Van Goethem:

Oef, een vraag die niet over corona gaat. Maar deze vraag is zeker ook actueel, en gegrond. Tot 3 oktober loopt in het openluchtmuseum Middelheim de expo *Congoville*. Niet alleen daar, maar ook op onze Campus Middelheim. Het hoofdgebouw was immers tot 1960 de locatie van de toenmalige Koloniale Hogeschool: ambtenaren werden er opgeleid om de kolonies te gaan besturen. Naar aanleiding van de tentoonstelling gingen vijftien kunstenaars aan de slag met de koloniale sporen op de site. Ze maken die sporen als het ware zichtbaar, ook voor vele collega's die al jaren erg vertrouwd zijn met het gebouw en de omgeving. Het lijkt alsof we de betekenis ervan nu pas beginnen te ontdekken. Het maakt meteen ook duidelijk dat we nog een weg af te leggen hebben op het vlak van de dekolonisering. Onze universiteit zat zeker niet stil: er wordt flink wat gedebatteerd en nagedacht, ook over de focus van lesmateriaal en colleges. Ook studentenverenigingen nemen initiatieven. Maar we kunnen meer doen, we moeten meer doen. Dat gaan we ook doen. UAntwerpen is een grote organisatie: ze in beweging krijgen vergt wat tijd, maar eens het schip vertrokken is, hou je het niet meer tegen.

Daarbij willen we de focus trouwens ook verbreden: het debat over dekolonisatie moet een oefening over diversiteit en inclusie worden, in de breedst mogelijke zin. Daarom starten we bijvoorbeeld met een Studentenpanel Diversiteit: studenten zullen er mee nadenken over hoe iedereen zich thuis kan voelen op de universiteit. Het blijft niet bij brainstormen, we zullen ons beleid er op afstemmen.

Herman Van Goethem
Rector UAntwerpen

inhoud

39.2021

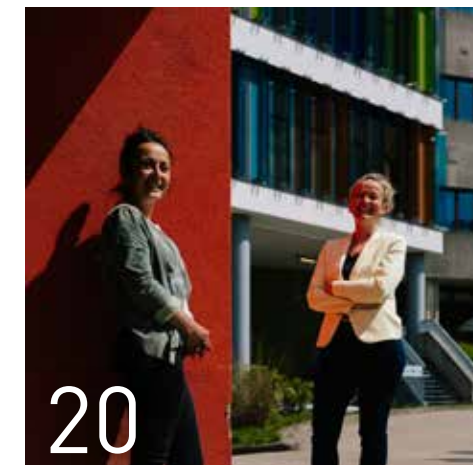
32

DOSSIER
Tips en tricks voor duurzaam shoppen.

14

HET DING
Alumnus conservatie-restauratie geeft metalen een nieuw leven.

20

HET DUO
Eva Lion en Evelien Smits gaan 100% voor immunotherapieën.

06 **COVERVERHAAL**
Rechtenstudent Jef Vandorpe trekt deze zomer naar Tokio.

12 **SNIPPERS**
Wat reilt en zeilt er aan onze unief?

17 **MINDMAP**
Pilote Nancy Vermeulen traint ruimteambassadeurs.

18 **GRENSVERLEGGEND**
Ecuadorianen voelen zich thuis in onze stad en aan onze unief.

26 **IN BEELD**
Biologen speuren naar garnalen en wormen in dokwater.

29 **SAMENWERKEN**
Membranen fixeren kan voortaan met handige tool.

30 **DE MATCH**
Vier *communicerende* alumni helpen de wetenschap een handje.

42 **DE UITDAGING**
Onze mentale gezondheid is een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

46 **BIJ ONS**
Was u erbij op een van onze (virtuele) activiteiten?

50 **SAMEN DE TOEKOMST BEPALEN**
Genetici identificeren eiwit dat tot slagaderverwijdingen leidt.

The University of Antwerp has many contacts abroad. Our non-Dutch speaking readers find an English abstract added to most of the articles.

E

COLOFON

Deze gratis publicatie van de Universiteit Antwerpen versijnt viermaal per jaar, en is bestemd voor alle medewerkers, alumni, externe relaties en het brede maatschappelijk veld waarmee de Universiteit Antwerpen een netwerk onderhoudt.

Hoofredacteurs: Peter De Meyer en Sabine Mous
Redactieraad: Joris Baeten, Ellen Bogaert, Inge Caenen, Michelle Coenen, Cecilia Coppens, Viona Daelemans, Guido De Meyer, Piet De Vroede, Miep Demuynck, Stijn Derammelaere, Patrick d'Haens, Michael Domen, Tim Engels, Els Grieten, Charis De Craene, Celine Kuysters, Filip Lardon, Ching Lin Pang, Steve Paulussen, Sigrid Pauwels, Veronique Rega, Elisabeth Vanhoutte, Raoul Van Damme, Femke Van den Audenaeren, Sofie Van den Wouwer, Luc Van de Poele, Gert Van Hecken, Frank Van Laeken, Kathleen Vercauteren, Sven Verheyen, Vicky Verlinden, Britt Weys

Eindredactie: Peter De Meyer en Sabine Mous
Vertaalopdrachten: Linguapolis
Concept: Lodewijk Deleu
Lay-out: Typographics
Oplage: 62 000 exemplaren

V.U. Herman Van Goethem, rector Universiteit Antwerpen Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen

Adreswijziging? Suggesties? Universiteit Antwerpen Departement Marketing en Communicatie Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen T 03 265 47 21 magazine@uantwerpen.be www.uantwerpen.be/magazine

Coverbeeld: Jef Vandorpe
Foto: Jesse Willems

"Mijn rolstoel is een middel om iets te bereiken, net zoals het recht"

Jef Vandorpe

- Woont in Niel, wordt 20 in juli
- Volgt de bacheloropleiding rechten aan UAntwerpen
- Nummer twee in het Belgische rolstoeltennis
- Trekt deze zomer naar de Paralympische Spelen in Tokio
- Wil na zijn sportcarrière eventueel advocaat worden

Onder de studenten van de Universiteit Antwerpen zit deze zomer een medaillekandidaat op de Spelen in Japan. De jonge rechtenstudent Jef Vandorpe is wereldtop in het rolstoeltennis, en maakt zeker in het dubbelspel kans op een plak. Dat Vandorpes deelname en resultaten aan de Paralympische Spelen waarschijnlijk niet de aandacht van publiek en media zullen krijgen als die van zijn valide collega's op de Olympische Spelen, deert hem niet. Vandorpe ademt topsport, en wil maar één ding: winnen. "Mijn rolstoel is geen punt. Het is een middel om een doel te bereiken. Net als het recht, mijn studie, voor mij ook een middel is om heel verschillende zaken op poten te zetten. Ik heb geleerd om kansen te zien in plaats van beperkingen. En om die kansen te grijpen."

TEKST **JELLE HENNEMAN**
FOTO'S **JESSE WILLEMS**

Ik ben op zoek naar Jef Vandorpe”, vraag ik aan een blonde jongeman die wat staat rond te kijken aan het Topsportcentrum van Tennis Vlaanderen. “Dat ben ik”, is het ietwat verrassende antwoord van de toprolstoeltennisser, die hier toch duidelijk rechtop staat. Hilariteit, en het ideale begin van een gesprek met een paralympiër die zich niet laat beperken. “Ik kan staan en wandelen, maar niet lang of ver. Na 200 meter moet ik echt wel gaan zitten, en klassiek tennissen is uiteraard uit den boze. Maar ik kan bijvoorbeeld ook met de elektrische fiets naar UAntwerpen”, gaat de 19-jarige rechtenstudent van start. “Ik heb ook niet mijn hele leven in een rolstoel gezeten. Toen ik acht was, heb ik de ziekte van Perthes gekregen, een aandoening die de bloedtoevoer naar mijn rechterheupkop verstoort. Ik was een sportieve, bezige jongen, maar moest van de ene op de andere dag een rolstoel in, om mijn heup niet te belasten. Helemaal volgens het verloop van de ziekte is de bloedtoevoer intussen weer verbeterd, maar normaal lopen lukt niet meer.”

Twee keer botsen

“Ik heb moeten leren om kansen te zien, in plaats van beperkingen. En om die kansen te grijpen. Het waren mijn ouders die mij aanspoorden om niet bij de pakken te blijven zitten, en weer te gaan sporten. Ik heb even rolstoeltafeltennis geprobeerd, maar dat was me te statisch. En dus werd het rolstoeltennis.”

Rolstoeltennis is, zacht uitgedrukt, niet statisch. Het enige verschil met klassiek tennis is dat de bal twee in plaats van één keer mag botsen. De rest, inclusief de grootte van het veld, blijft hetzelfde. Wie al eens vanop de

baseline naar een tennisnet gestormd is om een dropballetje terug te slaan, weet dat hetzelfde geen sinecure kan zijn in een rolstoel – ook niet met één bots van de bal meer. Dat was ook de medeleerlingen van Vandorpe snel duidelijk, toen hij zich als eerste rolstoelsporter ooit inschreef in de derde graad van de Wilrijkse topsportschool, in de achtertuin van Campus Drie Eiken.

“Mijn rolstoel is daar eigenlijk nooit een punt geweest. Iedereen op zo’n school leeft voor de sport, welke sport dat dan ook is. En dat rolstoeltennis een op zich staande sport is, was duidelijk vanaf het moment dat ze me op een tennisveld bezig zagen. Ik heb er nooit een gebrek aan respect ervaren.”

Rolstoeleiland

Het is een patroon dat vaker terugkeert tijdens het gesprek: dat van een interviewer die peilt naar hoe mensen je benaderen wanneer je in een rolstoel zit, en Vandorpe die met dat onderscheid helemaal niet bezig lijkt te zijn. Niet op de topsportschool, ondanks haar focus op het fysieke. Niet bij het uitgaan, met zijn vrienden van het secundair. Zelfs niet in het rolstoeltennis zelf, waar hij getraind wordt door ex-toptennisster Laurence Courtois en als jeugdspeler in zijn rolstoel zelfs deelnam aan klassieke tennistoernooien. Vandorpe is een sportman tussen sportlui, geen rolstoelsporter op een eiland. Het stoort hem ook, dat hokjesdenken. “Dan vragen mensen me of ik opkijk naar landgenoot Joachim

Gérard, het nummer drie van de wereld in het rolstoeltennis. Natuurlijk heb ik respect voor hem en zijn parcours. Maar het gaat al vier jaar tussen hem en mij op het Belgische kampioenschap. Als ik naar hem ga opkijken, ga ik ook nooit winnen. Gérard is mijn concurrent, niet mijn voorbeeld. Pas op, ook met de klassieke toptennisers heb ik dat niet, hoor. Mijn moeder kocht me ooit de biografieën van Roger Federer en Rafael Nadal, om te kijken hoe zij het deden als jonge spelers. Ik heb die nooit gelezen; ik schrijf mijn eigen verhaal wel. Wat niet wil zeggen dat ik niet zou staan trillen op mijn benen als ik ze zou tegenkomen!” *(lacht)*

GEEN VOORBEELDEN “De biografieën van Nadal en Federer las ik niet. Ik schrijf mijn eigen verhaal wel.”

Winnersmentaliteit

Het is een winnersmentaliteit die Vandorpe ver heeft gebracht. Als kind werd zijn talent al snel opgemerkt bij Forest Wheels, een van de twee rolstoeltennisclubs in Vlaanderen. Hij mocht deelnemen aan internationale toernooien, kreeg een topsportstatuut tijdens zijn middelbaar onderwijs, en kwam op de topsportschool terecht. Vandaag is hij het nummer twee van het land, en de veertiende beste rolstoeltennisser ter wereld. Een plek die hem deze zomer naar de Paralympische Spelen in Tokio brengt, een jongensdroom. “Dat is allemaal in mijn categorie, hé. Rolstoeltennis is, net als andere paralympische sporten,

opgedeeld naar het soort beperking. Er zijn ook rolstoeltennisers die beperkingen hebben aan hun bovenlichaam; zij hebben een aparte competitie. En per categorie zijn er regels om verschillen in beperking uit te vlakken: ik moet bijvoorbeeld altijd blijven zitten, zodat ik geen voordeel heb tegenover iemand wiens benen geamputeerd zijn of wiens onderlichaam volledig verlamd is.”

Werken als advocaat

Laurence Courtois komt even binnen, met de vraag of Vandorpe vrijdag kan afspreken. “Kan het later, ik heb les dan”, antwoordt hij. Naast topsporter is Jef immers ook →

Topsport op UAntwerpen

In het academiejaar 2020-21 hebben meer dan tachtig sportievelingen het statuut van topsportstudent op UAntwerpen. Hockey is de populairste sport onder die topsporters, met veertien studenten. Met dertien komen de voetballers op de tweede plek. Verder combineren onder anderen zeven wielrenners en vijf judoka's sport en studie op hoog niveau.

PIJNPUNT "Bussen, trams en treinen zijn in België vaker niet dan wel gemakkelijk toegankelijk."

→ bachelorstudent rechten aan UAntwerpen. "Als topsporter mag ik mijn studiepunten spreiden over meerdere jaren, anders zou de combinatie niet haalbaar zijn. Ik ben nu twee jaar bezig, aan mijn eerste bachelorjaar. Hoe lang ik over de hele opleiding zal doen, weet ik niet. Maar dat kan gemakkelijk tien jaar duren. Sowieso zie ik rechten als iets om achter de hand te hebben voor na mijn sportieve carrière – die krijgt voorrang. De kans dat ik niet altijd zal kunnen leven van mijn sport is natuurlijk bestaande, en daar wil ik op voorbereid zijn. Maar werken als bijvoorbeeld advocaat lijkt me zeker erg boeiend. Ik hou van het recht als onderwerp op zich, al trekt het me vooral aan als een

middel om heel verschillende doelen mee te bereiken. Zoals een rolstoel? Eigenlijk wel."

Grand Slam

Kan je dan vandaag wel leven van rolstoeltennis? "Enkel als je de top acht haalt, want dan krijg je een loon als topsporter. Er is natuurlijk nu al het prijzengeld van gewonnen toernooien. Maar dat stelt, zeker in vergelijking met het reguliere circuit, niet veel voor. Behalve als het om de Grand Slams gaat. Opnieuw is dat veel minder dan bij de reguliere Grand Slams, maar het zijn wel mooie bedragen. Alleen, bij rolstoeltennis zijn ook die Grand Slams enkel voorbehouden voor de top acht van de wereld. Het is dus kwestie om daarbij

te komen om het een hele carrière financieel haalbaar te maken."

Dat doel lijkt zeker niet onhaalbaar, en niet alleen door Vandorpe's talent. Hij behoort ook tot een generatie die, zeker in België, erg vroeg is kunnen beginnen met de sport. "Ik heb als kind bijna alleen maar tegen oudere spelers getennist. Sowieso waren er maar twee gespecialiseerde clubs, en daar zat op dat ogenblik niemand van mijn leeftijd. Dat begint nu beter te gaan. Voordien waren veel reguliere clubs beducht dat we met onze rolstoel hun veld zouden stukspelen, wat natuurlijk niet het geval is. Maar vandaag zijn we vaker en vaker welkom. Al wil dat nog niet zeggen dat het dan lukt, natuurlijk. De toegankelijkheid van veel clubs en velden durft nog wel eens stokken in de wielen te steken." "Sowieso gaapt er nog een kloof met landen als Nederland, de Verenigde Staten en Japan, die op vlak van infrastructuur en ondersteuning voor paralympische sporten veel verder staan. En niet alleen op sportvlak. Het verschil met toegankelijkheid voor rolstoelen in het algemeen tussen België en pakweg Nederland is toch wel groot. Ik ga met de elektrische fiets naar de Stadscampus en maar goed ook, want met het openbaar vervoer zou dat een onmogelijke zaak zijn. Dat is toch echt een pijnpunt, hoor. Bussen, trams en treinen zijn vaker niet dan wel gemakkelijk toegankelijk. Als je dat vergelijkt met Nederland, of zelfs Londen, waar buschauffeurs eenvoudig een rolstoelplatform uitklappen, dan hebben we in ons land nog een hele weg te gaan. Op de universiteit zelf lukt het meestal wel, zeker in de nieuwere gebouwen. Maar pakweg Gebouw R op de Stadscampus is nog een onderneming."

Medaille

Dat zal ook in Japan – nog zo'n voorbeeldland – een stuk beter gaan, wanneer Vandorpe er deze zomer zijn eerste Paralympische Spelen beleeft. Hij heeft er een extra jaar op moeten wachten, maar nu gaat de droom dan toch in vervulling. Al was bij het ter perse gaan de twijfel over of de Spelen zouden doorgaan

nog niet volledig weggenomen, en wist niemand welke maatregelen er zouden gelden, behalve dat ze stringent zouden zijn.

"De enige zekerheid is dat het extra-sportieve niet zoals bij andere edities zal zijn, en dat is wel jammer. Ik hoor waaien dat je na een nederlaag de Spelen zou moeten verlaten, waardoor je niet kan ontspannen en genieten van de andere sporten. En er zouden dubbels gelden voor atleten van dezelfde sport, wat toch ook anders is dan de naar verluidt magische sfeer in het atletendorp. Maar goed, het is een fantastische wedstrijd en daar kijk ik heel erg naar uit. Op papier ben ik in het enkelspel geen medaillekandidaat, maar

ik heb al spelers uit de top acht verslagen, dus het kan wel. Maar dan heb ik natuurlijk mijn beste spel nodig. In het dubbelspel is het anders. Daar dubbel ik met Joachim Gérard, die dit jaar nog de Australian Open heeft gewonnen. Samen zijn we een van de beste zes dubbelteams van de wereld, dus daar moet een medaille mogelijk zijn. Ik ben in elk geval in vorm. Ik heb net twee weken toernooien gespeeld en ben daardoor een plekje op de wereldranglijst gestegen. Nu is het in de eerste plaats zaak om te slagen voor mijn examens. Want een tweede zit, dat kan ik dit jaar echt niet gebruiken."

'My wheelchair is a tool, just like law'

Law student Jef Vandorpe, 19, will soon be heading to the Paralympic Games in Tokyo, where he will compete against the world's best wheelchair tennis players. It will be Vandorpe's first time at the Games, but the UAntwerp student is in with a chance at a medal, especially in doubles. His doubles partner will be Joachim Gérard, a Belgian who is ranked third in the world. Outside of doubles, he is Vandorpe's main competitor in our country. 'People sometimes ask me if I look up to Gérard, who's older and has been really successful. I don't really understand that. Although I obviously have a great deal of respect for him, I want to beat him in the Belgian championship. That won't happen if I look up to him too much.'

This response is characteristic of Vandorpe's winner's mentality. To him, the fact that he plays tennis in a wheelchair does not make him fundamentally any different from other athletes who do not have disabilities. It's not a big deal to him. Vandorpe's trainer is Laurence Courtois, a former champion in able-bodied tennis. Vandorpe was the first wheelchair athlete ever to attend the elite sports training school in Wilrijk. As a youth athlete, he sometimes played against able-bodied players in tournaments that didn't have separate competitions for wheelchair users. 'My wheelchair isn't a point. It's a tool that I use to achieve a goal. Just like law, my study programme, which is a means I can use to achieve certain ends. I've learnt to see opportunities instead of limitations, and to seize those opportunities.'

UAntwerpenaren op de Olympische Spelen

Rolstoeltennisser Jef Vandorpe is niet de enige UAntwerpen-gezant die deze zomer naar Tokio trekt. Als alles volgens plan verloopt en blessures geen roet in het eten strooien, krijgt hij in de Japanse hoofdstad het gezelschap van Renée Eykens en Christian Iguacel. Beide atleten studeren revalidatiewetenschappen en kinesithérapie. Eykens loopt de 800 meter; Iguacel maakt deel uit van de Belgian Tornado's op de 4x400 meter. UAntwerpen is – traditioneel – ook goed vertegenwoordigd in de spelersgroep van de Red Lions, de nationale hockeyploeg. Arthur De Sloover is student toegepaste economische wetenschappen. Felix Denayer en Alexander Hendrickx hebben hun TEW-diploma reeds op zak: Felix zwaaide af in 2015, Alexander in 2018.

Nieuws

Campus Groenenborger gaat andere sfeer uitademen

Campus Groenenborger ondergaat een gedaanteverwisseling. De campus, voornamelijk gebruikt door de faculteiten Wetenschappen en Toegepaste Ingenieurswetenschappen, krijgt een groen hart en een wandelboulevard. Centraal in de plannen staat een nieuw gebouw voor het Departement Chemie, met labo's en kantoren op de bovenverdiepingen en onderaan een ontmoetingsruimte voor alle campusgebruikers. Het gebouw is een ontwerp van dbv architecten, dat in samenwerking met het studie bureau Arcadis kiest voor duurzaamheid. Zo zullen de architecten gebruikmaken van heel wat energiezuinige technologieën. Onder het nieuwe gebouw komt een royale fietsparking, die symbool zal staan voor de modal shift op de hele campus. Het opgepompte grondwater wordt naar een vijver in het naburige Middelheimpark geleid. De werkzaamheden gingen van start op 31 mei. Bij de start van het academiejaar 2023-24 moet het nieuwe gebouw in gebruik zijn en zal de campus een heel andere sfeer uitstralen.

UAntwerpen steunt Daughters for Life

De Palestijnse arts Izzeldin Abuelaish ontving eind maart het eredoctoraat voor Algemene Verdiensten, onder meer als erkenning voor zijn bijdragen aan de empowerment van jonge vrouwen. Tijdens deze uitreiking ondertekende UAntwerpen samen met Stichting Cusanus en Zonta Club Antwerpen een samenwerkingsovereenkomst met de organisatie Daughters for Life van Abuelaish. Het doel? Jonge vrouwen uit het Midden-Oosten via studiebeurzen de kans geven universitair onderwijs te volgen.

Handdoekjes *Professor T.* steken de oceaan over

De televisiereeks *Professor T.* – deels opgenomen op de Universiteit Antwerpen – was een groot succes in Vlaanderen, maar had ook fans aan de andere kant van de Grote Plas. Kijk maar naar Michael Salapka, uit de staat Washington. Hij wilde zijn vrouw origineel verrassen en vroeg UAntwerpen naar het typische handdoekje van de professor, een rol van Koen De Bouw. Het handdoekje was speciaal ontworpen voor het programma en maakte geen deel uit van de UAntwerpen-collectie. Maar de universiteit vond het een prachtig verhaal en liet twee handdoekjes bijmaken. Als bedanking stuurde het koppel een warme videoboodschap op.

Het cijfer

31

Een van de troeven van Campus Drie Eiken is het uitgesproken groene karakter. Dat zal ook in de toekomst zo blijven. De komende jaren ondergaat de campus een grondige facelift, met onder meer de bouw van nieuwe studentenhuisvesting en een sporthal op de huidige Parking 3. Op het parkeerterrein stonden tot voor kort 31 elzen. Die kregen afgelopen voorjaar een nieuwe bestemming elders op de campus. Die logistieke operatie werd uitgevoerd met een ingenieuze plantenschap.

In 60 seconden

Rechtenstudenten scoren in prestigieuze internationale pleitwedstrijd

Leren pleiten maakt ontegensprekelijk deel uit van de opleiding rechten aan UAntwerpen. De Stadscampus beschikt onder meer over een eigen pleitlokaal, waar studenten de vurigste pleidooien afsteken. Maar soms zien ze het ook groter. Aline Grossen, Sebastiaan Zandwijk, Catoo De Koker en Thomas Swennen namen deel aan de ELSA Human Rights Moot Court Competition, zowat de meest prestigieuze pleitwedstrijd in Europa. De deelnemers moesten een fictieve zaak bepleiten voor het Europees Hof voor de Rechten van

de Mens. Het Antwerpse kwartet werkte zich door de voorrondes, speelde eind mei een schitterende – online – eindfase en schopte het uiteindelijk zelfs tot in de finale. Een geweldige prestatie, want tijdens de eindronde speelden ze onder meer Oxford University naar huis. Uiteindelijk moesten ze alleen hun meerdere erkennen in de afvaardiging van een Spaanse universiteit. Thomas Swennen sleepte zowel in de halve finale als in de finale de prijs van beste pleiter in de wacht.

Stefaan Walgrave krijgt prestigieuze Europese beurs

De Europese Commissie maakt grote budgetten voor wetenschappelijk onderzoek vrij. Zo worden er jaarlijks ERC Advanced Grants toegekend aan gevestigde onderzoekers. Politiek wetenschapper Stefaan Walgrave is dit jaar een van de laureaten. Via een groot Europees onderzoeksproject wil hij de manier waarop politici omgaan met de publieke opinie in kaart brengen. "Een democratie veronderstelt dat het beleid inspeelt op wat er leeft bij de bevolking. Uit eerder onderzoek blijkt echter dat dit in veel landen selectief is", zegt de professor. Het is de tweede ERC Grant die Walgrave in de wacht sleept, iets wat niet vaak voorkomt.

Opinie

"Zet aub in op een rookvrije generatie"

"Stel: een vernietigend virus treft ons land en eist veertig doden per dag. Het land staat op zijn kop. Alle ministers en experts zijn in de hoogste staat van paraatheid. Er worden draconische maatregelen genomen, tot een volledige lockdown toe. De grote meerderheid van de mensen toont begrip. Uiteraard, wie wil er elke dag veertig extra doden in ons land?"

Wel, in België sterven elke dag meer dan veertig mensen aan de gevolgen van roken. Al decennialang. Dat vernietigende virus is medisch en epidemiologisch moeilijk te bedwingen, maar om die tabaksdoden te vermijden, ligt een uitgewerkt scenario klaar. Het vraagt alleen politieke moed om dat scenario te realiseren.

In Nieuw-Zeeland ligt een wetsvoorstel op tafel waarbij iedereen die geboren is na 2004 niet meer in contact mag komen met tabaksproducten. Laat ons alstublieft ook inzetten op een rookvrije generatie. Beste Belgische ministers van volksgezondheid, jullie zijn met acht, reik elkaar de hand en pak het probleem bij de bron aan. En laat zo ons, kankeronderzoekers, niet dweilen met de kraan open."

Prof. Filip Lardon
Kankeronderzoeker en vicerector
UAntwerpen

KINDERLIJK ENTHOUSIAST "Ik mag zo'n waardevol kunstwerk onderzoeken, betasten, het uit elkaar halen en weer in elkaar zetten."

"Iets mogen restaureren, dat is een hele eer"

Een beeld uit brons, een ornament uit lood of een theepot uit zilver: als het van metaal is, kan Derek Biront het restaureren. "Ik vind het een eer. Zoiets waardevols mogen betasten, uit elkaar halen, weer in elkaar zetten... ik word er nog elke keer blij van."

TEKST **BENEDICTE VAN PAESCHEN** FOTO'S **JESSE WILLEMS**

Sorry dat ik niet heb opgeruimd", verontschuldigt Derek zich, wanneer hij ons binnenlaat in zijn grote atelier in Edegem. Het is een donkere, stoffige ruimte vol werktuigen en kunstvoorwerpen. We zien een enorme koperen doopvont, een levensgroot bronzen beeld (door een grapjas uitgedost met een berenmuts en een mondmasker), menen stukjes van een kandelaar te herkennen en een fraaie zilveren koffiepote, en zien glimmende kroonluchters hangen aan een haak. Derek rommelt wat aan een werktafel en duikelt een foto op vanonder het materiaal. "Dit is het dak van het Provinciaal Hof op de Markt in Brugge", toont hij. "Daarop staan onder andere een Sint-Michiel die een draak doodt, en nog veel loden versieringen. Wij mogen de restauratie ervan doen." De loden ornamenten liggen op de werktafel. We herkennen een dikke koord met kwastjes eraan, die ook voorkomen op de foto. Derek en zijn medewerkers gaan zo min mogelijk

ter plaatse. "We restaureren het liefst hier in het atelier", zegt hij. "Hier hebben we al het materiaal dat we nodig hebben."

Weggemoffeld in de tuin

Joekels van beelden worden dan op het transport gezet richting Edegem. In Dereks tuin staan er zo een aantal. Onder meer een bronzen sculptuur dat toebehoort aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen. "Het stond daar ergens achterin weggemoffeld in de museumtuin", weet Derek. "Als de renovatie van het museum is afgerond, krijgt het beeld weer een prominente plek vooraan." Het beeld is in redelijk goede staat, vindt Derek. "We moeten het alleen zijn patina weer teruggeven."

Derek studeerde aan UAntwerpen eerst geschiedenis, maar schakelde dan over naar de opleiding conservatie-restauratie. "Na vier jaar had ik wel genoeg van papers schrijven en wilde ik iets praktisch doen", lacht hij. "Het werd restauratie van metalen." Derek had het geluk dat hij na zijn studie in 2008

Derek Biront

Studeerde geschiedenis in Gent en Antwerpen. Behaalde aan UAntwerpen ook een master in de conservatie en restauratie, specialisatie metaalrestauratie. Is medeoprichter van restauratieatelier Metafose en was van 2012 tot 2016 docent Praktijkatelier metalen en Materiaalkunde aan UAntwerpen.

www.metafose.be

Mini-koevoet

- onmisbaar gereedschap
- nodig voor demonteren fragiele objecten
- beschikbaar in meerdere maten
- moet zelf ook onderhouden worden
- wordt met een vijl scherp gehouden

meteen aan de slag kon in het bedrijf waar hij zijn stages had gelopen en vakantiewerk had gedaan. "De bedrijfsleidster en ik werden zakenpartners", vertelt hij. "En toen zij ermee stopte, heb ik de zaak overgenomen en Metafose opgericht."

Geen 'echte' concurrenten

De zaken gingen meteen hard. "Toevallig hield de ene na de andere concurrent het toen voor bekeken", vertelt Derek. "We hadden veel werk, maar geen 'echte' concurrenten waarbij we eens konden gaan loeren hoe zij het deden." Dat miste Derek wel. "Want je studeert dan wel vier jaar, restaureren leer je vooral door het te dóén. In je opleiding leer je hoe je tools moet gebruiken

om zelf uit te zoeken hoe je het moet uitvoeren", lacht hij. "Dat vond ik het moeilijkste: de theorie uit de boeken toepassen in de praktijk." "De opleiding conservatie-restauratie aan UAntwerpen is heel uniek", zegt onderwijscoördinator Kristel De Vis. "We zijn de enige Vlaamse universiteit die de opleiding mag aanbieden. Ze is ook een beetje atypisch voor een universiteit, want ze vraagt heel wat praktische vaardigheden van de studenten én een fikse dosis theorie uit vakgebieden als geschiedenis, kunstwetenschappen, chemie, productontwikkeling en zelfs biologie." In al die jaren passeerden heel wat fraaie voorwerpen in Dereks atelier. "Ik vind het nog steeds een enorm voorrecht om te mogen restaureren", zegt Derek. "Sommige werken of voorwerpen zou je in een museum nooit mogen aanraken. Maar hier in mijn atelier mag ik zo'n waardevol kunstwerk onderzoeken, betasten, het uit elkaar halen en weer in elkaar zetten. Ik word er elke keer opnieuw nog kinderlijk enthousiast van."

Oude roest bewaren

Het meest waardevolle kunstwerk dat Derek in zijn atelier heeft staan, is een ijzeren sculptuur van de Franse artiest César. "Het had onder een lek gestaan", vertelt hij. "Het werk had een grote trechtervormige, oranje roestvlek. Het probleem was dat het werk zelf óók roestig is, dat hoort zo. We moesten dus het nieuwe roest verwijderen en het oude roest behouden. Een microscopisch werkje was dat", lacht hij.

De klanten van Metafose zijn vooral overheden. "Gemeentebesturen, provinciebesturen", somt Derek op. "En heel veel musea. Ik kan in alle bescheidenheid zeggen dat we al voor elk groot museum van het land hebben gewerkt." Particulieren zijn ook klant. "Als je een zilveren theepot hebt met een oor af, kan ik die ook voor je herstellen."

Ik kan in alle bescheidenheid zeggen dat we al voor elk groot museum van het land hebben gewerkt.

Op welk project is Derek het meest trots? "Dat van het park van de Kleine Zavel in Brussel", zegt hij zonder nadenken. "Het park zelf is maar klein, maar het is omheind door een smeedijzeren hek met stenen zuilen en achteventig beelden. Die hebben we allemaal geanalyseerd, uit elkaar gehaald en geres-taureerd. We hebben er bijna twee jaar aan gewerkt."

Kameel van de Zoo

"En verder ben ik stiekem heel fier dat ik de kameel aan de ingang van de Zoo heb mogen restaureren", lacht hij. "Toen ik klein was, ging ik met mijn grootouders heel veel naar de Zoo. En toen ik studeerde, woonde ik niet ver van de Zoo en kwam ik er vaak voorbij. In mijn laatste jaar restauratie was ik veel met brons bezig, en droomde ik ervan dat ik ooit die kameel van de Zoo zou mogen restaureren. Maar zo'n opdrachten worden toegekend via openbare aanbestedingen, daar heb je zelf niet veel vat op. Toen ik uiteindelijk de opdracht binnenrijfde, was ik zo blij als een kind."

Graduate restoring works to former glory

In the studio of his company, Metafose, in Edegem, Derek Biront – a graduate of History and Conservation-Restoration – restores metal objects and works of art. He mainly works for governments and museums. 'Without boasting, I can say that we've already restored things for every important museum in the country.' But the company has private clients, too. The Conservation-Restoration programme is unique in Flanders, combining practical skills with theoretical knowledge from a variety of disciplines.

Commerciële ruimtevaart

Van kleins af had ik een passie voor sterrenkunde, lucht- en ruimtevaart. Ik ging ervan uit dat, tegen de tijd dat ik volwassen zou zijn, het heel normaal zou zijn om naar de ruimte te vliegen. Maar bemande ruimtevaart heeft niet zo'n vlucht genomen als de luchtvaartsector na WOII. Die boom komt er nu wel, dat geloof ik écht. Er is een nieuwe dynamiek, de technologie is er klaar voor. De kers op de taart? Zelf ooit naar de ruimte gaan!

Vrouwen

Wij vrouwen werden vroeger vooral in de richting van onderwijs of zorgopleidingen gestuurd, minder naar de exacte wetenschappen. Twintig jaar geleden was slechts tien procent van de piloten vrouw, dat is nauwelijks veranderd. Er zijn nu wél meer vrouwelijke ingenieurs in de lucht- en ruimtevaart, echter nog té weinig in hogere leidinggevende posities. Wanneer vrouwen in het hoger management zetelen, is er meer aandacht voor diversiteit en zie je zaken bewegen.

Space Training Academy

Tien jaar geleden stuitte ik op de website van een ondernemer in Amsterdam, die binnen de Benelux tickets voor Virgin Galactic verkocht. Hij bood ook ruimtetrainingen aan, althans dat dacht ik. Al gauw bleek dat die nog ontwikkeld moesten worden. Of ik dat wilde doen? Ik nam de klant mee op een korte vlucht en een *crash course* in Volkssterrenwacht Urania. Nadien groeide het idee om een volledig programma te ontwikkelen: de Space Training Academy was geboren. Klanten kunnen bij mij terecht voor professionele ruimtesimulaties, met onder meer *high G* en hypobare training, om gewend te raken aan lage druk. Ik bereid hen mentaal en fysiek voor, en stoom zo een nieuwe generatie ambassadeurs klaar.

Ambassadeurs

In 2008 deed ik mee aan een selectie van ESA. Er was plek voor slechts 6 astronauten, uit meer dan 10 000 kandidaten. De kans dat ik het zou halen, was bijzonder klein. Als ik iets wilde bereiken, moest ik zelf dingen gaan ondernemen. Datzelfde jaar heb ik een Europese Marsconferentie aan UAntwerpen georganiseerd. Een jaar later nam ik twee radioluisteraars mee op een *zero gravity flight*, in het kader van een wedstrijd van de VRT en Technische Universiteit Delft. Zij vertelden nadien het brede publiek over hun ervaring, en ik besepte: zó creëer je draagkracht, met ruimteambassadeurs!

Wiskunde

Toen ik aan de universiteit fysica ging studeren, was ik bang dat het niet zou lukken. In het middelbaar had ik namelijk Latijn-Wetenschappen gevolgd, met maar weinig uren wiskunde. Maar mijn angst was onterecht. Ik kreeg goed advies van de studiebegeleiders en werd bijzonder goed begeleid door de assistenten, waardoor ik op drie maanden tijd bijbeende en slaagde in eerste zittijd. Het was intensief, maar een absolute boost voor mijn zelfvertrouwen.

Nancy Vermeulen

Behaalde aan de Universiteit Antwerpen een masterdiploma in de fysica (1997). Is lijnpiloot, ruimteambassadeur en organiseert trainingen voor privéastronauten.

www.nancyvermeulen.be

Ecuador

Gelegen aan de Stille Oceaan, met hoofdstad Quito en een prachtige, diverse fauna en flora. In Ecuador is er voor ieder wat wils: de kust, het Andesgebergte, het Amazoneregenwoud en de Galapagoseilanden. Ecuadorianen voelen zich thuis in België en aan onze universiteit, maar missen het warme klimaat.

José Oramas

Sinds 2009 woon ik in België. Ik maakte mijn thuis van dit land en ontdekte veel verborgen schatten. Twee jaar geleden kreeg ik de kans om de UAntwerpen-familie en het Internet Data Lab te vervoegen: een warme omgeving met vriendelijke collega's en gezellige lokalen, waar ik al veel gemotiveerde studenten leerde kennen.

✉ jose.oramas@uantwerpen.be

Wendy Hidalgo Mata

Zes jaar geleden ontmoette ik mijn grote liefde tijdens een vakantie in België. De beslissing om te verhuizen, was snel gemaakt. Al was het niet gemakkelijk, vooral de taal was een moeilijke hindernis. Om mij sneller te integreren en mijn arbeidskansen te vergroten, volg ik nu aan UAntwerpen de Nederlandstalige masteropleiding in strategische communicatie.

✉ wendy.hidalgomata@student.uantwerpen.be

Kerlly Tapia

Het plan was om na mijn masteropleiding in logistiek en transport – inmiddels bijna negen jaar geleden – terug te keren naar Ecuador, maar ik vond een job, ontmoette mijn man en kreeg een dochtertje, Zoë. Ik voel me hier thuis en ben dankbaar voor alle kansen. Wonen in het buitenland is een unieke ervaring die ik iedereen kan aanraden.

✉ kerlly_tapia@hotmail.com

Veronique Verhoeven

Samen met lokale universiteiten en VLIR-UOS werk ik in Ecuador aan projecten die traditionele en westerse geneeskunde verzoenen, en waarbij we vrouwen leren een zelftest voor baarmoederhalskanker uit te voeren. Oog in oog met een sjamaan uit het Amazonewoud blijken de gelijkenissen tussen mensen toch groter dan de verschillen.

✉ veronique.verhoeven@uantwerpen.be

Valeria Rosero

Vorig jaar kwam ik naar België, mijn familie achterna. Ik wil een master aan UAntwerpen studeren, maar eerst leer ik Nederlands: na een cursus bij Linguapolis nu een taaljaar bij CVO Evoran, ondanks de coronabeperkingen een persoonlijke groei. Ik hou van de magische dorpjes, interculturaliteit en orde, maar mis mijn vrienden en het hete Ecuador.

✉ bra_jessy@hotmail.com

Antwerpen bepaalt mee de toekomst van kankertherapieën

In 2013 startte onderzoeksprofessor Evelien Smits met onderzoek naar kankerimmunotherapie. Vijf jaar later ging de Nobelprijs Geneeskunde naar twee pioniers in dit domein. Om maar te zeggen: immunotherapie is hot. Samen met collega Eva Lion zet Smits Antwerpen op de wereldkaart voor baanbrekende kankertherapieën.

TEKST **KATRIEN VERREYKEN** FOTO'S **JESSE WILLEMS**

Immunotherapie bestaat in verschillende soorten en maten. Zo focust Eva Lion, alumna en hoofd van de Tumorimmunologiegroep van het Laboratorium voor Experimentele Hematologie, op de cellulaire immunotherapie. Evelien Smits, ook alumna en onderzoeksprofessor in tumorimmunologie en kankerimmunotherapie, werkt vooral op medicijnen.

"Alles staat of valt met ons eigen immuunsysteem", vertelt Evelien. "Dat is ons natuurlijke verdedigingssysteem tegen onder meer kanker. Het is zaak om onze immuniteit – onze witte bloedcellen – sterk genoeg te maken om te vechten tegen die kanker en te zorgen

dat de kankercel er niet meer in slaagt te ontsnappen. Immunotherapie omvat alle acties waarbij het de ambitie is om het immuunsysteem te manipuleren. Die therapie bestaat niet alleen in kankeronderzoek, maar ook bijvoorbeeld in onderzoek naar allergieën, multiple sclerose, transplantaties en infectieziektes. Je kan het immuunsysteem immers niet alleen leren om erg actief te worden, je kan het ook onderdrukken – wat nodig is bij MS. Of je kan het helpen regenereren, wat bij transplantaties gebeurt."

Eva verwacht dat immunotherapie niet alle bestaande behandelingen zal wegdrücken, maar dat het momenteel vooral een noodzakelijke aanvulling is. "Hoe meer kansen →

GERICHT "Immunotherapie is een precisiegeweer, klaar om de kankercel heel precies te raken", aldus Eva (l.).

Kanker behandelen met geïoniseerd gas?

Samen met professor Annemie Bogaerts van Onderzoeksgroep PLASMANT (Departement Chemie) stuurt Evelien Smits tevens het multidisciplinaire plasma-oncologieteam van UAntwerpen aan. Daarin onderzoeken ze geïoniseerd gas als innovatieve en veelbelovende kankerbehandeling. "Als je aan gas energie toevoegt, krijg je reactief gas", legt Evelien uit. "Dat kan blijkbaar ook kankercellen doden. Als dat geïoniseerde gas – ook plasma genoemd – er tevens in slaagt het immuunsysteem te reactiveren, dan wordt het een erg interessante combinatie met immunotherapie. En dat kan zelfs redelijk goedkoop: een boeiende nieuwe denkpiste. In Duitsland wordt geïoniseerd gas al gebruikt om oppervlakkige tumorwonden te behandelen. Hiermee helen niet alleen de wonden, maar krimpt ook de tumor. Dat gaan we verder onderzoeken. Annemie Bogaerts is wereldleider met haar plasmaonderzoek. Fantastisch dat we haar expertise aan ons kankercentrum kunnen koppelen."

MULTIDISCIPLINAIR "Het nauwe contact tussen artsen en biomedische onderzoekers is de sterkte van Antwerpen", meent Evelien [l.].

→ je grijpt om zieke cellen te doden, hoe meer kans op succes. Waar chemotherapie als het ware met een kanon op een mug schiet, met soms een vrij grote *collateral damage*, is immuuntherapie eerder een precisiegeweer, klaar om de kanker cel heel precies te raken."

Niet voor iedereen

Door de recente doorbraken en de toekenning van de Nobelprijs Geneeskunde in 2018 aan twee immunologen – de Amerikaan James Allison en de Japanner Tasuku Honjo – voor hun onderzoekswerk naar immunotherapie, vragen heel wat patiënten deze therapie voor hun behandeling. Helaas is immuuntherapie nog niet voor elke patiënt mogelijk. "We werken eraan om deze behandeling zo breed mogelijk toepasbaar te maken", vertelt Evelien. "Voor de celtherapiestrategie hebben

we een bepaald eiwit gekozen dat op veel kankercellen in verschillende kankertypes aanwezig is, maar helaas niet in alle types. Een andere strategie is om met medicijnen een rem van het immuunsysteem af te zetten. Maar niet in elke tumor zit die rem of dat specifieke eiwit, en dan lukt het helaas niet." "Zo weten we inmiddels dat bij pancreaskanker en de meerderheid van de dikkedarmkankers onze immuuntherapie op basis van medicijnen niet werkt. We denken dat dat komt omdat er rond die kankercellen veel bindweefsel zit dat het immuunsysteem erg onderdrukt. Als we de reden vinden waarom onderzoeken hoe we dat obstakel uit de weg kunnen ruimen. Momenteel is een deel van de oplossing betere combinaties van bestaande behandelingen maken, of kijken of we in de

tumor of zijn omgeving nieuwe doelwitten voor de therapie kunnen vinden."

Gepersonaliseerde kankertherapie

"Waar we in Antwerpen erg op inzetten, is gepersonaliseerde geneeskunde: patiënt per patiënt bekijken wat de beste strategie is", aldus Eva. "We zoeken naar eiwitten die in zoveel mogelijk kankers aanwezig zijn en belangrijk zijn in de tumorontwikkeling. De aanwezigheid van het eiwit in een bepaalde patiënt kunnen we meten. Op die manier kunnen we onze huidige therapieën aanpassen of combineren. Onze strategie is erg moduleerbaar. We kunnen er gemakkelijk andere doelwitten insteken, maar dan moeten we die eerst wel kennen." Immuuntherapie in academisch onderzoek wordt momenteel vooral ingezet voor agres-

sieve en moeilijk behandelbare kankers bij patiënten waar de huidige therapieën falen. "De bedoeling daar is vooral om de levensduur en de levenskwaliteit van kankerpatiënten te verbeteren", vertelt Eva. "Kanker volledig genezen is niet altijd mogelijk, maar als we erin slagen om het leven van die patiënten op een kwalitatieve manier te verlengen, dan beantwoordt dat aan een behoefte van patiënten. Bepaalde immuuntherapieën bouwen ook geheugen op: we leren het immuunsysteem dat het bij een volgende confrontatie met de kankercellen moet reageren. In een eerste fase zijn we met de dendritische cellen begonnen – de zogenaamde generaals van ons immuunsysteem die de bevelen uitdelen. Nu zijn we bezig om ook de soldaten – de uitvoerende T-cellen – uit te rusten met gereedschappen om kankercellen beter te bestrijden."

Chemo weg

Zijn er risico's of bijwerkingen verbonden aan immuuntherapieën? Dat hangt af van het soort immuuntherapie. "De ene patiënt reageert heviger dan de andere", weet Evelien. "Nevenwerkingen hebben te maken met een overactief immuunsysteem dat zich ook tegen gezonde cellen gaat richten, waardoor ontstekingen optreden. We leren voortdurend bij over hoe daarmee om te gaan. Zo kunnen corticosteroïden alvast helpen bij medicinale bijwerkingen. Nog een gevaar is dat er resistentie zou kunnen optreden, zoals dat ook al bij chemobehandelingen het geval is. Na verloop van tijd kan de tumor immers strategieën ontwikkelen om de therapieën

te ontlopen. Ook daar leren we voortdurend bij."

"Therapiecombinaties werken voorlopig nog altijd het beste", weet Eva. "Immuuntherapie heeft trouwens vaak het meeste effect als het grootste deel van de tumor al weggenomen is met chemo of een operatie. Jouw leger moet zo groot mogelijk zijn ten aanzien van het leger van de tumor." "Maar bij bepaalde kankers heeft immuuntherapie met medicijnen de chemo wel al vervangen", vult Evelien aan. "De grootste doorbraak zien we bij uitgezaaide huidkanker, waar klassieke chemo niet meer de eerste behandeling is. Ook bij uitgezaaide longkanker evolueren we langzaam naar minder chemo en meer immuuntherapie. Voor een bepaald type longvlieskanker werkt immuuntherapie even goed of zelfs beter dan de standaard chemobehandeling. In de toekomst denk ik dat die agressievere kanontherapieën meer en meer zullen plaatsmaken voor meer gerichte therapieën."

Kruisbestuivingen

"Academische onderzoekers als wij leveren basiswerk dat interessant is om in het ziekenhuis verder te onderzoeken", aldus Evelien. "Er zijn in principe meer behandelcombinaties mogelijk dan er patiënten bestaan, dus het is aan ons om slimme keuzes te maken. Met de oprichting van het onderzoekscentrum CORE hebben we alle kankeronderzoekers uit de verschillende disciplines verenigd: specialisten in onderzoek op molecule-, eiwit-, cel- en weefselniveau. Het is ook belangrijk dat we de biomedische onderzoekers koppelen aan de arts-onderzoekers, zodat de artsen goed kunnen aangeven waar de behoeftes in het ziekenhuis liggen en we met alle onderzoekers samen daarop kunnen inspelen. Dat nauwe contact tussen artsen en biomedische onderzoekers is de absolute sterkte van Antwerpen."

Als we van kanker een chronische ziekte kunnen maken waarmee goed te leven valt, is dat al een stap vooruit.

Eva Lion

Corona- en kankervaccins

"Vaccineren tegen corona is eigenlijk ook een vorm van immuuntherapie", weet Evelien. "Bij de dendritische celtherapie vaccineren we de patiënten tegen hun kanker. We maken dus een *kankervaccin*. De RNA-vaccins – waar nu heel wat om te doen is – kennen wij al redelijk lang. Het koppel dat bij BioNtech/Pfizer het RNA-coronavaccin ontwikkelde, Uğur Şahin en Özlem Türeci, kennen we al jaren als trekkers in de wereld van de kankerimmuuntherapie. Dat RNA-vaccin is echt niet zo nieuw. We hebben zelf ook al jaren ervaring met het gebruik van RNA in onze kankervaccins. In Antwerpen is de eerste patiënt in 2005 gevaccineerd met een kankervaccin van dendritische cellen met RNA. Door corona en de grote fase 3-studies zijn we nu een stap verder met die RNA-vaccins. Anderzijds is de ontwikkeling van dat soort coronavaccins zo snel kunnen gaan omdat er in kankerimmuuntherapie al veel kennis over RNA-vaccins was opgebouwd." "RNA is de genetische code voor het eiwit waarop je wil dat het immuunsysteem reageert", legt Eva uit. "Die code kan je relatief gemakkelijk en snel in een labo aanpassen. Wij gebruiken al jaren mRNA door cellen uit de patiënt te nemen, die cellen in het laboratorium een mRNA-behandeling te geven en ze dan terug te geven aan de patiënt. Die RNA-vaccins zijn een gat in de markt, want je kan daarmee onafhankelijk van virusdeeltjes inspelen op variaties. Als je vaccins gebruikt waar echte virusdeeltjes in zitten, moet je die virussen eerst kweken in een labo, wat veel tijdrovender is."

Nog gelijkenissen

"En er zijn nog gelijkenissen tussen de coronapatiënten en onze kankerpati- →

RNA-VACCIN "Vaccineren tegen corona is ook een vorm van immuuntherapie", weet Evelien [r].

→ enten", weet Eva. "Bij bepaalde T-cel-immuuntherapieën sloeg bij sommige patiënten het immuunsysteem op hol en ging dat zich richten op de gezonde cellen. Dat zagen we ook gebeuren bij coronapatiënten die op intensieve zorgen belandden. Het was daar niet zozeer het virus dat ontspoort, maar ons eigen immuunsysteem. Door medicijnen toe te dienen die onze kankerpatiënten bij hun immuuntherapie ook krijgen, probeert men de situatie van de coronapatiënten te stabiliseren. Medicijnen die de neveneffecten van immuuntherapie tegen kanker tegengaan, zijn dus ook interessant bij corona." Goed nieuws over immuuntherapie dus, maar helaas blijft de kostprijs voor al die nieuwe therapieën nog altijd erg hoog. Hoe kan je die prijs drukken? "Het hangt er allemaal vanaf hoeveel financiering er naar kankeronderzoek gaat", meent Evelien. "Wij steken erg veel tijd in het zoeken naar financiering voor ons academisch onderzoek. De immuuntherapie op zich is niet altijd het duurst, maar de kostprijs van nieuwe medicijnen is dat wél. Dat heeft vooral te maken met terugverdienmodellen en een ondoorzichtige prijsstelling van de farmabedrijven. Het is onduidelijk wat hun werkelijke onderzoeks- en ontwikkelingskosten

zijn. Een belangrijk deel van het onderzoek door de academische wereld is immers al gevoerd met giften voor kankeronderzoek. Op Europees niveau zijn we bezig om tot een transparante en eerlijke prijsstelling voor nieuwe medicijnen te komen. Dat is alvast een stap in de goede richting."

Groundbreaking cancer therapies in Antwerp

E

Research professor and alumna Evelien Smits began her research into cancer immunotherapy at the multidisciplinary cancer research centre CORE in 2013. Five years later, the Nobel Prize in Medicine was awarded to two pioneers in this domain: James Allison of the United States and Tasuku Honjo of Japan. So it goes without saying – cancer immunotherapy is a hot topic. Along with her colleague and fellow alumna Eva Lion, who is leading research into cell-based immunotherapy in haematology, Evelien is putting Antwerp on the world map when it comes to groundbreaking cancer therapies. Although immunotherapy is currently used primarily as a supplement to existing treatments, it has already replaced chemo in the treatment of certain cancers (e.g. metastatic skin and lung cancers). In academic research, immunotherapy is mainly used for aggressive and difficult to treat cancers in patients whose current therapies are failing. The main aim is to achieve significant improvements in the longevity and quality of life of cancer patients. According to Evelien Smits, vaccination against COVID-19 is actually a type of immunotherapy as well. Uğur Şahin and Özlem Türeci, the couple who developed the RNA coronavirus vaccine at BioNTech/Pfizer, are actually leaders in the world of cancer immunotherapy. The centre for oncology in Antwerp has been using RNA in its cancer vaccines for years, too. The fact that a large body of knowledge on RNA vaccines already existed in cancer immunotherapy is one of the reasons that these types of coronavirus vaccines were able to be developed so rapidly.

Kankervrije wereld

Wanneer zullen we in een kankervrije wereld leven? "Ik weet niet of we ooit helemaal kankervrij zullen zijn", aldus Eva. "Maar als we van kanker een chronische ziekte kunnen maken waarmee goed te leven valt, dan is dat al een stap vooruit."

"Kanker is de prijs die we betalen om een meercellig wezen te zijn", zegt onze vicerector en tevens kankerspecialist Filip Lardon vaak. Bij het ene type kanker staan we al verder dan bij het andere", weet Evelien. "Waarop we zeker nog vooruitgang kunnen boeken, is een betere en vroegere opsporing van kankers, onder meer met vloeibare biopsieën – dit zijn opsporingen in het bloed. De *next generation sequencing* heeft het onderzoek de laatste jaren ook stevig versneld. We beschikken over enorm veel data, nu is het aan ons om gericht te zoeken naar die naald in de hooiberg die een kankercel soms is. We komen er wel." Bekijk ook de filmpjes op www.uantwerpen.be/experimental-hematology.

Op internet

Infectieradar houdt vinger aan de pols

Om de verspreiding van infectieziekten en virussen gedetailleerd in kaart te kunnen brengen, zijn veel data nodig. Het nieuwe project Infectieradar roept de hulp van burgers in en vraagt hen één keer per week online door te geven of ze koorts of andere symptomen hebben. Ook wie geen symptomen heeft, wordt gevraagd dat te melden. Met die info kunnen trends opgepikt worden nog voor de eerstelijnszorg er melding van maakt. Op die manier kunnen wetenschappers en beleidsmakers in de toekomst korter op de bal spelen. "We starten met dit project tijdens de coronacrisis, maar ook in de – hopelijk coronaloze – toekomst zal dit platform van grote waarde zijn om de verspreiding van andere virussen en infectieziekten in kaart te brengen", zegt prof. Pierre Van Damme.

▶ www.infectieradar.be

Volg ons

[www.twitter.com/uantwerpen](https://twitter.com/uantwerpen)
www.youtube.com/uantwerpen
www.facebook.com/UAntwerpen
www.uantwerpen.be

Letteren en Wijsbegeerte lanceert blog

De Faculteit Letteren en Wijsbegeerte startte recent met een eigen blog. Op 'Bladspiegel' krijgen studenten, alumni en andere geïnteresseerden een blik achter de schermen van de faculteit. De blog brengt verhalen op het gebied van onderzoek, diepte-interviews met academici en alumni, en heldere opinies over de kernthema's taal, geschiedenis, filosofie, film en theater. De eerste posts zijn onder meer bijdragen over het brede veld van de wetenschapscommunicatie en portretjes van jonge onderzoekers.

▶ blog.uantwerpen.be/bladspiegel

Profcast belicht economische topics

Onlangs ging de nieuwe podcast-reeks 'Profcast' van start, waarbij Christine Schauw en Lothar van Diessen elke week een professor van de Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie aan het woord laten. Een breed gamma aan onderwerpen passeerde reeds de revue: van cultuurmanagement over gezondheidseconomie tot de luchtvaartsector. Een economiediploma is niet nodig, de podcasts zijn toegankelijk voor een breed publiek. De afleveringen zijn te beluisteren via Spotify, YouTube en SoundCloud.

▶ www.uantwerpen.be/profcast

Favorieten

Simon Baeckens

Evolutieboloog binnen de vakgroep Functionele Morfologie, gespecialiseerd in huidadaptaties bij reptielen.

anoleannals.org

Dé bron voor het laatste nieuws over anolis-hagedissen.

blog.phytools.org

Tips en tricks voor het werken met en grafisch vormgeven van fylogenetische stambomen.

ecoevoevoeco.blogspot.com

Academische mijmeringen over onderzoek binnen de evolutionaire ecologie.

outdoorswimming.be

Over het plezier van openwaterzwemmen in alle seizoenen en voor #meeropenzwemwater in België.

radio1.be/podcast-zandman

Straffe kortverhalen met Layla El-Dekmak voor op de fiets.

Wetenschappers speuren naar garnalen en wormen in dokwater

UAntwerpen brengt samen met Port of Antwerp de aanwezigheid van ongewervelde dieren in de dokken in kaart. Sinds enkele jaren gaat het dankzij de verbeterde waterkwaliteit beter met de vispopulatie, maar op het vlak van ongewervelden scoorde de haven in het verleden minder. Port of Antwerp investeert de recent onder meer in dokwanden met reliëfstructuur. Biologen van UAntwerpen monitoren de onderwaterfauna nu grondig.

Analyse van de resultaten moet leren welke investeringen waardevol kunnen zijn, met het oog op een toenemende biodiversiteit in het dokwater.

E UAntwerp biologists scour Antwerp's docks for invertebrates. The research aims to make clear how changes to infrastructure can benefit local biodiversity.

Jesse Willems

Klassiek leeft!

Elisabethzaal – Antwerpen

2021

Dinsdag 9 november

Windsbacher Knabenchor &
Nürnberger Symphoniker
F. Mendelssohn

Woensdag 1 december 2021

Württembergisches Kammerorchester
O. Respighi, C. Saint-Saëns, M. Bruch, L. van Beethoven

Donderdag 16 december 2021

Insula Orchestra & Accentus Choir
J. S. Bach

2022

Woensdag 26 januari 2022

Les Dissonances
S. Prokofjev, D. Sjostakovitsj

Dinsdag 8 februari 2022

Concertgebouw Kamerorkest
W. A. Mozart

Woensdag 23 maart 2022

Baltic Sea Orchestra
"Nordic Swans"
A. Pärt, J. Sibelius, P. I. Tsjaikovski

10%
korting

Meer info
www.cofena.be

Abonnement
03 232 70 08 of info@cofena.be

Tickets
vanaf 1 juli op www.elisabethcenter.be

Korting
Alumni Office www.uantwerpen.be/clubkaart

Fixeertool optimaliseert membraanonderzoek

De productontwikkelaars van UAntwerpen en de oftalmologen van het UZA ontwikkelden samen het CELOX-fixeerapparaat om membranen sneller, veiliger en efficiënter te bewerken. Volgende stap: vermarkting van het product.

TEKST SABINE MOUS FOTO JESSE WILLEMS

Het manipuleren en in vitro kweken van membraanvormig weefsel, onder meer voor het behandelen van oogaandoeningen, verloopt niet altijd zonder risico, weet oftalmologe Nadia Zakaria. "De onderzoeker moet het membraan fixeren, uittrekken, snijden... met louter een pincet en een vaste hand. Dat kost tijd, en er is kans op beschadiging of verontreiniging van het weefsel. We hadden dus iets nodig waarmee we het membraan eenvoudiger en veiliger zouden kunnen fixeren en opspannen."

Gebruiksvriendelijk

Als voormalig hoofd van het oftalmologie-onderzoeksteam van het UZA klopte Zakaria aan bij de productontwikkelaars van de Universiteit Antwerpen. Docent Frank Goethijn en toenmalig student Yassin Chakkar sprongen mee op de kar.

"Ik was altijd al geïnteresseerd in producten waar de gebruiksvriendelijkheid centraal staat. Het opspannen van membranen is een heel praktisch probleem, dat was dus meteen een match voor mijn masterproef", aldus Chakkar. "Het UZA-team testte in haar labo meerdere prototypes uit. Het werd uiteindelijk een toolkit met een miniplatform dat optimaal

MATCH "Producten waar de gebruiksvriendelijkheid centraal staat, boeien me", zegt Yassin.

in een petrischaaltje past, een snijlaag, drie grijptools en een aantal ringen: het CELOX-fixeerapparaat was geboren! Samen slaagden we erin om de tijd die nodig is om een membraan op te spannen, te reduceren van veertien naar anderhalve minuut. Ook kunnen onderzoekers nu veel efficiënter tewerk gaan, waardoor er veel meer van het – vaak dure – donorweefsel gebruikt kan worden."

Om deze nieuw ontwikkelde technologie te commercialiseren, zijn het UZA en UAntwerpen op zoek naar partners. Meer informatie vind je op www.uantwerpen.be/celox.

Yassin Chakkar

Studeerde in 2017 af als master in de productontwikkeling aan UAntwerpen en werkt als Product Lead bij het engineering- en ontwerp bureau Comate.

Frank Goethijn

Doceert binnen de opleiding productontwikkeling aan UAntwerpen en is medebedenker van het CELOX-fixeerapparaat voor celmembranen.

Nadia Zakaria

Behaalde in 2013 een doctoraat in de oftalmologie, is gastprofessor aan UAntwerpen en voormalig hoofd van het oftalmologie-onderzoeksteam in het UZA. Nu is ze directeur van de Novartis Institutes for BioMedical Research (NIBR) in Cambridge (VS).

UAntwerp product developers have joined forces with UZA's ophthalmologists to develop the CELOX fixating device, which enables membranes to be processed more quickly, safely and efficiently. Applications include the treatment of eye diseases. Partners are now being sought to help commercialise the new technology.

“Mijn huidige jobs als digital storyteller en docent hebben nog weinig te maken met mijn opleiding. Toch is het dankzij een master in de chemie aan UAntwerpen dat ik hier ben beland. Na een paar jaar in het onderzoek ontdekte ik dat mijn passie vooral ligt in het communiceren over wetenschap. Eerst deed ik dat op een eigen YouTube-kanaal voor vrienden en familie. Nu maak ik STEM-vlogs voor *Weet Je Watt?*, een YouTube-kanaal voor kinderen in samenwerking met de Vlaamse STEM Olympiade en EOS Wetenschap. Elke maand ga ik op bezoek bij bedrijven en universiteiten of beantwoord ik kijkersvragen. Sinds dit schooljaar werken we ook samen

met meisjesblad *For Girls Only*. Zo moedigen we in het bijzonder meisjes aan om voor een STEM-richting te kiezen. Zelf studeerde ik af met maar twee andere vrouwen, die balans probeer ik nu recht te trekken. Ik wil duidelijk maken dat wetenschap niet saai is, dat er pret in zit. Deze zomer leg ik trouwens de wetenschappers van UAntwerpen het vuur aan de schenen tijdens de Kinderuniversiteit!”

Jacotte Brokken (28)

- Master chemie (2015)
- Digital storyteller, docent Content Creation
- www.youtube.be/weetjewatt

Foto Studio Coup De Foudre

“Tijdens mijn opleiding productontwikkeling leerde ik hoe je nieuwe ideeën kan voorstellen aan een breed publiek aan de hand van een goed verhaal en duidelijke visuals. De opbouw van een goede presentatie is best een tijdrovend proces, maar fundamenteel als je je publiek mee wil hebben in je verhaal, zeker als het gaat over complexe materie of ideeën waarmee je de wereld op z'n kop wil zetten. Jammer genoeg miste ik in mijn vervolgopleiding tijdens colleges en in de presentaties van medestudenten vaak die sterke storytelling.” Om masterstudenten en onderzoekers te ondersteunen in het brengen van hun verhaal, richtte Michiel Van Praet PitchED op.

“Gedurende een masterproef of doctoraatsverdediging is het onderzoek dat je hebt gevoerd belangrijk, maar de manier waarop je het in een presentatie naar voren brengt misschien nóg belangrijker. Naast het bedenken van concepten en het maken van presentaties voor bedrijven die de wereld willen veranderen, maak ik dus graag ook tijd voor studenten en onderzoekers die hetzelfde willen doen.”

Michiel Van Praet (25)

- Master productontwikkeling (2018) en milieuwetenschappen (2019)
- Oprichter van pitched.eu

Communiceren over wetenschap loont

Voor veel kinderen is dé wetenschapper nog steeds een man met baard en labojas. Die perceptie moet de wereld uit, vinden ook deze vier *communicerende* alumni. Elk op hun manier trachten ze wetenschappelijke thema's dicht bij het publiek te brengen,

via vlogs voor kinderen, coaching van onderzoekers, sterke storytelling in presentaties en veel meer. Elke dag de wereld meer open en wakkerder maken, daar doen zij het voor.

TEKST SABINE MOUS

“Tijdens mijn doctoraat in de computerlinguïstiek aan de Universiteit Antwerpen nam ik deel aan evenementen en wedstrijden als FameLab, Dag van de Wetenschap, Kinderuniversiteit... en merkte ik dat mijn achtergrond in improvisatietheater een enorme meerwaarde biedt bij het contact leggen met een publiek. Ook nu blijft het een erg belangrijk aspect van de trainingen in wetenschapscommunicatie die ik sinds drie jaar aanbied onder de naam ERLNMYR. Liefst van al sta ik zelf mee op een podium of voor een camera als presentator, moderator of acteur. Zo maakte ik al twee voorstellingen improvisatietheater over

wetenschap: *Hoofdstof* en *Improbatics*, die door Technopolis aan scholen aangeboden worden. Daarnaast denk ik graag mee met wetenschappers over het communiceren van hun onderzoek of coach ik hen bij presentaties. Mijn tip: denk al aan wetenschapscommunicatie bij het schrijven en budgetteren van je projectvoorstel.

Ben Verhoeven (31)

- Master taalkunde (2012), doctoraat in de computerlinguïstiek (2018)
- Trainer, presentator, improvisator...
- www.ertlmyr.be

Foto Filip Van Roe

“Ik droom van een wereld waarin de mensen open-minded en genuanceerd zijn. Wetenschap kan die openheid en nuance brengen, daar ben ik van overtuigd.” Na een opleiding politieke communicatie aan de Universiteit Antwerpen deed Julie De Smedt zes jaar onderzoek naar nieuws en media aan haar alma mater. “Een fantastische tijd waarin ik naast onderzoek veel mocht communiceren en experimenteren. In die job ontdekte ik de kracht en het belang van wetenschapscommunicatie. Ook in mijn volgende jobs bleef het een vast onderdeel. Omdat ik gaandeweg ondervond dat ik een betere communicator dan onderzoeker ben, help ik nu onderzoekers om hun werk

te communiceren naar een niet-academisch publiek, liefst op een creatieve, ongedwongen manier. Ik motiveer hen en geef advies over een gepaste communicatiestrategie, bedenk concepten en werk campagnes uit. Elke dag de wereld meer open en wakkerder maken, dat geeft enorm veel voldoening. Bekijk zeker ook mijn tips en tricks op de blog van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte!”

Julie De Smedt (34)

- Master politieke communicatie (2009)
- www.wetenschapscommunicator.be
- blog.uantwerpen.be/bladspiegel/julie-de-smedt

Duurzaam shoppen: hoe doe je dat?

Duurzaamheid is de afgelopen jaren een modewoord geworden. Iedereen wil duurzaam zijn en dus wordt alles ook als duurzaam bestempeld. Ook in de retailsector is dat niet anders. Maar opgepast: duurzaamheid kan je op verschillende manieren interpreteren en niet elke claim is het label waard. Waar kan de consument dan het verschil maken?

TEKST SASKIA CASTELYN
FOTO'S JESSE WILLEMS

"Wij benaderen duurzaamheid vooral vanuit herbruikbaarheid"

Els Du Bois (35) werkt aan het Departement Productontwikkeling. Ook Ingrid Moons (50) is actief bij de productontwikkeling, maar is voornamelijk aan de slag binnen het Departement Marketing van de Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie. Beide dames zijn erg bezig met duurzaam shoppen. Waaraan moet een product voldoen om het duurzaam te kunnen noemen? "Duurzaamheid is voor ons een product zo lang mogelijk gebruiken."

Wie trekt er niet graag de Meir op om met zakken vol nieuwe – zo goedkoop mogelijke – kleren thuis te komen. Heel wat mensen beginnen op veel vlakken duurzamer te denken, maar een duurzaam kledingstuk? Een glasheldere definitie daarvan blijkt allesbehalve makkelijk. Er zijn zoveel dingen waarmee rekening gehouden moet en kan worden. "Voor mij is een duurzaam product een artikel dat je zo lang mogelijk kan gebruiken. Daardoor is er minder energie nodig voor de productie van nieuwe producten, en moeten er ook geen andere grondstoffen worden gebruikt." Ofwel kies je voor één product tot het echt versleten is, ofwel ga je een product samen gebruiken in een soort van deeleconomie. Denk maar aan de Velo'tjes in Antwerpen. Eén product gebruikt door heel veel mensen heeft een langere gebruiksduur. Ook de hervulbare waterflessen, die door de UAntwerpen-studenten al veel gebruikt worden, zijn erg *sustainable*.

De gebruiker mee krijgen

"Het gaat om één product, maar je blijft het hergebruiken. Je blijft dezelfde container vullen en dus gaat die heel lang mee. Dat

is echt aan het inburgeren", gaat Els verder. Het ontwikkelen van zo'n duurzaam artikel vergt uiteraard wat moeilijkheden. Wat zijn de drempels om een duurzaam product te ontwerpen? De hogere kostprijs en pakweg de onderzoekskosten? "Het is eigenlijk een combo van prijs en gebruiksgemak. Een product moet vooral leuk zijn om te gebruiken, iets dat blijft passen in de gewoontes of iets waarbij mensen een goed gevoel krijgen over zichzelf. Op de universiteit loopt daarom ook een onderzoek: hoe kunnen we door middel van *product design* mensen mee krijgen om de stap te zetten naar die duurzame producten?" "Maar het blijft een moeilijke balans. Als productontwikkelaar moet je altijd in je achterhoofd hebben dat je de gebruiker mee moet krijgen", vult Ingrid Moons aan. "De hogere kostprijs komt eigenlijk pas op de tweede plaats. Shoppers zouden vooral moeten gaan kijken naar de prijs in relatie tot de gebruiksduur. Ook het aanbieden van meer service of ervoor zorgen dat je klant een beter imago uitstraalt, kan helpen."

Kleding is zoals tandpasta

"Vroeger dachten we over kledij bijvoorbeeld veel meer na", zegt Ingrid. "Is onze poep niet

GOED GEVOEL "Een product moet vooral leuk zijn om te gebruiken", aldus Els Du Bois (l.).

te dik in deze broek, past dit truitje bij wat ik al hangen heb ik mijn kleerkast, bijvoorbeeld. Nu worden we aangezet om kleren als convenienceproducten te beschouwen... een beetje zoals de tandpasta en de wastabletten die we in ons winkelkarretje gooien. Je hoeft ze niet te passen, breng ze maar terug als het niet goed is. Met eten is het net zo... een gebraden kip voor zes euro zet niet echt aan tot veel nadenken over de aankoop ervan. En dat is een trend die we niet zo graag zien." Het tweedehandskledingplatform Vinted is

daar een mooi voorbeeld van, volgens Els. "In het begin was dat nog exclusief. Je was trots dat je daar iets heel moois had gevonden, niet per se goedkoop. Nu evolueert het platform wat naar *fast fashion* en is het meer een goedkope rommelmarkt aan het worden." "Op zich blijft het qua producten en qua duurzaamheid wel een mooie evolutie", aldus Ingrid. "Maar net als op andere tweedehandspplatformen kopen de mensen iets en verkopen ze het de week erna weer. Dus het duurzaam denken zit daar nog niet voldoende in. Wat

doet het aan de bewustwording en op termijn aan het anders met de wereld omgaan? We zouden graag zien dat mensen opnieuw trots zijn op wat ze kopen en er een band mee opbouwen." "Het retourbeleid bij zowat alle winkels doet daar geen goed aan. Omdat je bijna alles zowat gratis kan terugsturen, gaat de risicoperceptie verlagen, een mechanisme waardoor de betrokkenheid bij het aankopen gaat zakken. Het retourbeleid herzien, zou wel veel oplossen." →

Tips om duurzaam te shoppen

1. Denk na of je het product wel echt nodig hebt.
2. Ga voor zo lang mogelijk gebruik. Je kan één product lang gebruiken; je kan tweedehands kopen; of je kan een product samen met andere mensen gebruiken.
3. Vermijd wegwerpproducten. Let hierbij ook op verpakkingen.
4. Bepaal je eigen definitie van duurzaamheid. Wat is voor jou prioritair: grondstoffen uitsparen (door kwalitatieve producten te kiezen of te gaan voor tweedehands), transparantie in de productieketen (onder meer inzicht in arbeidsomstandigheden), vegan, lokaal geproduceerd, biologische materialen... Een product zal – helaas – bijna nooit op al deze punten kunnen scoren.
5. Probeer de prijs uit te rekenen in aantal keren dat je het kan gebruiken.
6. Als je wil verduurzamen, begin met kleine zaken die een impact hebben omdat je ze veel gebruikt, te veranderen.

Herbruikbare luiers

Vroeger was het beter: dat is uiteraard niet altijd het geval. Maar we kunnen veel leren uit het verleden. Er bestaan bijvoorbeeld speciale herbruikbare verpakkingendoeken, waar je telkens je broodje in kan laten inpakken. Dat werkt in de Antwerpse studentenbuurt al heel goed.

"Het enige wat je moet doen, is af en toe die doek wassen en dat kan gewoon in de wasmachine bij de rest van de was", zegt Els. "Het doet denken aan de herbruikbare luiers van vroeger. Die zijn nu ook nog op de markt, maar het zijn wel hightechproducten die supergoed ontwikkeld zijn, met waterdichte ademende materialen en een hoog gebruikscomfort. Het is een mooi voorbeeld van *sustainable design*. Eigenlijk moet je vooral zien dat het makkelijk is in gebruik en doet wat ervan verwacht wordt."

Zo is fietsen bijvoorbeeld weer erg hip, maar het aanbod aan fietsen is aangepast aan de wensen van de mens anno 2021. "Dit heeft designimplicaties naar het opbouwen van een toegankelijke infrastructuur", aldus Ingrid. "Mensen zetten niet zomaar de auto aan de kant. De omvorming van ons wagenpark tot milieuvriendelijkere alternatieven, zoals elektrische auto's, vergt een systematische designaanpak waarbij heel wat partijen betrokken zijn."

Ketchup in een fles

Ingrid bestudeert aan welke echte noden en wensen duurzame producten moeten voldoen en hoe je vervolgens die duurzame producten aan de man/vrouw kan brengen. Wil de

We zouden graag zien dat mensen opnieuw trots zijn op wat ze kopen.

Ingrid Moons

consument ze wel voor een hogere prijs? Hoe overtuig je de consument? Voor veel productcategorieën speelt het een rol hoe een product in een kooppunt gepresenteerd wordt. De interactie tussen gebruiker en product is erg belangrijk, zeker naar herankopen toe. "Mensen mogen in hun gewoontes blijven hangen, dat is niet te vermijden. Maar in een latere fase zouden we toch meer bewustwording moeten creëren. Wat wil je uitstralen met het gebruik van een product? Welke *zelfwaarde* is hierbij belangrijk? We zien dat in onze landen *milieubewustheid* en *verantwoordelijkheid*

aan belang winnen. En het is inderdaad goed nieuws dat we in Vlaanderen – en in Europa in het algemeen – een shift zien naar de duurzame attitude. De overheid speelt hierbij een belangrijke rol, maar anderzijds komt het toch ook van de klant zelf. Consumenten worden geprikkeld en gaan zo ook retailers prikkelen en onder druk zetten. Dan komt er iets op gang waar ze mekaar van bovenuit en onderuit ontmoeten. Men verwacht dat de duurzame gedachte de komende jaren met 92 procent gaat stijgen."

"Corona heeft wel even roet in het eten gestrooid, want plots mocht ketchup niet meer geserveerd worden in een fles, maar weer allemaal in de kleine wegwerppakkingen. Dat was inderdaad een kleine ontvruisterende *setback*", besluit Els.

"Rekening houden met klant én duurzaamheid"

Schoenen Torfs doet er alles aan om zo duurzaam mogelijk te zijn. De onderneming heeft onder meer een afdeling-overschrijdende duurzaamheidscel, waar men samen de impact van de onderneming op mens en milieu in kaart brengt en stap voor stap vermindert.

Voor Schoenen Torfs staat het als een paal boven water: als een goede huisvader zorg dragen voor je werknemers én je klanten. En duurzaamheid maakt daar deel van uit. Karl Bosmans, alumnus toegepaste economische wetenschappen (1998) en directeur e-commerce: "Duurzaamheid is departementoverschrijdend. Door over alle afdelingen heen samen te werken, creëer je een keten van maatregelen die elkaar versterken. Zo'n samenwerking werkt enorm inspirerend, maar zorgt er ook voor dat duurzaamheid gedragen wordt binnen het hele bedrijf."

Recycleerbare winkels

Torfs doet het best al goed. Een winkel wordt om de acht jaar verbouwd: bij zo'n operatie komt er alleen 100 procent recyclebaar materiaal naar buiten. Straf ook: de facility-manager zocht speciaal naar een ledlamp die zeven jaar meegaat. Ook de verlichting heeft bij de verbouwing van een winkel dus haar levensduur doorlopen. Ook wat betreft e-commerce zoeken ze constant naar nieuwe initiatieven.

VRUCHTEN "De voorbije jaren zagen we het aantal retours dalen van 27 naar 21 procent."

"We hebben al een doos die volledig uit gerecycleerd papier bestaat (100% FSC), maar ook dozen zonder *bubble wrap* of opvulpapier. We bekijken nu hoe we het retourolabel kunnen verkleinen of uit de doos kunnen halen, maar de klant is nog altijd koning. We mogen ook niet te veel frictie veroorzaken. Alle kleine reducties maken een groot verschil op ons jaarlijks volume van meer dan 600 000 pakketten. In bepaalde steden zijn we nu ook bezig met de vergroening van de leveringen. Het pakje wordt dan volledig vrij van CO₂ geleverd met een elektrische bakfiets of busje."

Duurzame lijm

Ook de producten zelf moeten duurzaam zijn. "Ons aankoopbeleid met partners is gestoeld op zoveel mogelijk initiatieven om ervoor te zorgen dat de schoenen duurzaam geproduceerd en geleverd worden. In het verleden is er zo overgestapt van een chemische verlijming naar watergebaseerde lijm, die minder belastend is voor het milieu."

Torfs heeft ook een heel assortiment vegan schoenen, en het bedrijf houdt voortdurend rekening met de feedback van klanten. Bosmans: "Als klanten dezelfde schoenen vaak terugsturen omdat ze te nauw zitten, dan passen wij de informatie over dat paar schoenen op de website meteen aan, om te vermijden dat mensen te kleine schoenen kopen. Dat werpt vruchten af, want de voorbije jaren zagen we het aantal retours dalen van 27 naar 21 procent."

"Overheid moet nadenken over duurzame e-commerce"

"De algemene perceptie is dat online bestellen en laten leveren niet duurzaam kan zijn", zegt transporteconoom Roel Gevaers. "Maar je moet naar de hele logistieke keten kijken. Veel hangt af van de consument en het type levering. Een gezin kan zijn kleine stadswagen wegdoen en boodschappen doen met de fiets of te voet, maar het zal ook vaker boodschappen laten leveren door *dieselslurpende* bestelwagens. Heel anders wordt het wanneer die levering wordt uitgevoerd met een elektrisch voertuig op groene energie of met een cargofiets."

"Veel consumenten zijn wel bezig met duurzaamheid, maar vaak willen zij noch de webshop er meer voor betalen. Een elektrische bestelwagen is dubbel zo duur als een diesel en het rijbereik is beperkter. Een cargofiets kan minder meenemen dan een bestelwagen. Een duurzame levering kost dus vaak iets meer. Er is nog werk aan de winkel, maar ik ben ervan overtuigd dat de consumenten en webshops toch de switch aan het maken zijn naar meer duurzame online leveringen. Overheden en steden hebben volgens mij ook de plicht om hier mee over na te denken."

Jef puurt rugzakken uit oude scoutstenten

Jef Van Dyck (26), alumnus productontwikkeling, startte het bedrijfje Obvious Outdoor om onder meer oude scoutstenten een nieuw leven te geven als rugzak, heuptasje of portefeuille. Voor hem zijn dit ultiem duurzame producten. Jef gaat nu ook in zee met UAntwerpen.

Tijdens zijn studie productontwikkeling – hij zwaaide af in 2018 – kriebelde de duurzaamheidsgedachte al bij de jonge Deurnenaar. Hij wilde mee het verschil maken, maar hij besepte ook dat het verdomd moeilijk is om duurzame producten op de markt te brengen. *Outdoor gear* en *outdoor equipment* fascineerden hem enorm, maar de markt in ons land is enorm klein en dus ging hij eerst aan de slag als ‘gewone’ productontwikkelaar. Maar het bleef knagen. Net zoals bij veel andere mensen werd corona een kantelpunt voor Jef. “Ik was ervan overtuigd dat het moment er was om toch iets concreets te ondernemen, want ik had altijd al ondernemerskriebels. Concrete plannen had ik niet, tot ik me plots bedacht dat onze scoutsgroep nog heel veel oude tenten had liggen. Dat materiaal is superpraktisch om te recyclen omdat je hele grote, sterke vlakken kan gebruiken en er heel veel mee kan doen. De opties zijn legio.”

Eigen bedrijf

Jef startte het online bedrijfje Obvious Outdoor en recycleert de tenten zelf tot nieuwe duurzame producten. Hij deed dat in het begin met een simpele naaimachine, de techniek geleerd van z'n vriendin. Tegenwoordig trapt hij op de pedaal van een iets meer industriële versie. “Om de prijs te drukken, maak ik alles zo simpel mogelijk. Een rugzak moet geen tien vakjes hebben voor balpennen, of vijf aparte zakjes voor *god weet wat*. Een apart vak voor een laptop, ja. Meer niet.” Hetzelfde met de heuptasjes die hij maakt. Ook die zijn heel eenvoudig. “Ik heb al vaak van mensen gehoord dat het erg praktisch is omdat je het niet volpropt met rommel en altijd meteen kan meenemen.” Van de eerste tent maakte hij al vijftig heuptasjes, maar er is nog een groot stuk tent over. “Uit één groene patrouilletent haal ik tachtig rugzakken. Ik startte in september met het tentenproject en sta intussen in contact met een aantal scoutsgroepen. Zo zal ik tenten van over heel het land kunnen gebruiken.” Sinds december is de webshop online. Jef verkoopt ook in de Hopper-

ONDERNEMERSKRIEBELS “Ik was ervan overtuigd dat het moment er was om iets concreets te ondernemen.”

winkels van Scouts & Gidsen Vlaanderen: momenteel loopt er een testfase in de winkels in Antwerpen en Leuven. “Zij moeten mijn duurzame producten zeker hebben”, lacht hij.

Vlaggen UAntwerpen

Maar intussen heeft hij zijn tententransformaties even op een lager pitje moeten zetten: de Universiteit Antwerpen kreeg immers een nieuwe huisstijl en gaat in samenwerking met Jef's bedrijf al het oude promotiemateriaal een nieuw leven geven: banners, vlaggen en fietswanten worden nieuwe producten, zoals rugzakken, pennenzakken en nog veel meer. Die items krijgen dan een plek in het merchandisingaanbod van de universiteit. Dat spaart een hele hoop afval uit. Na dat project gaat hij weer vol voor de tenten om heel het businessmodel winstgevend te maken. Jef wil de productie vervolgens uitbesteden aan een lokaal maatwerkbedrijf.

“Ik merk dat m'n klanten erg bewust kopen en heel positief reageren. Uiteraard zijn veel klanten scoutsmensen. Wat de toekomst brengt? Het huidige productgamma uitbreiden en de stap wagen richting wat meer technische producten.”

► <https://obvious-outdoor.com>

“Merken bieden zichzelf aan”

Waar duurzame kleding kopen? Jan met de pet weet het niet zo meteen. Maar hoera! In Berchem baten de zussen Laura en Eva de winkel HOST uit: House Of Sweets & Things. Je kan er sinds mei 2017 terecht om iets te eten en te drinken, maar vooral ook om duurzame kleding te kopen.

De zussen Broeckx stampten HOST uit de grond uit *goesting* om te ondernemen. Laura: “We stonden beiden op een kruispunt in onze loopbaan. Ik had mijn doctoraat in de biologie aan UAntwerpen afgerond en Eva koos ervoor om haar job als leerkracht in te ruilen voor een modeopleiding. We wilden onze eigen werk- en leefwereld creëren en vorm geven, iets doen met de dingen waar wij dagelijks blij van worden: esthetiek, gezelligheid, fashion en interieur.”

Weg van de massaproductie

Dat de zussen daarbij ook de kaart van duurzaamheid trokken, was vrij evident. “We zochten altijd al naar originele, kwalitatieve producten en kleding, ver weg van de massaproductie.” De duurzaamheidsgedachte is hen niet met de paplepel ingegeven, maar ze kregen wel een kritische houding mee thuis. Toen ze klein waren, ging dat veelal over eten: er kwamen vooral biologische producten op tafel.

“Tijdens het opgroeien en met de komst van onze kinderen werd duurzaam omspringen met onze wereld nog belangrijker voor ons. Het thema kreeg ook steeds meer aandacht met verschillende documentaires die niet alleen onze, maar velen de ogen openden.”

KRITISCHE HOUDING “We zochten altijd al naar producten en kleding ver weg van de massaproductie.” aldus Laura Broeckx.

De wereld van de duurzame mode leerde het duo pas kennen rond hun twintigste. “Voor online: daar was vijftien jaar geleden al een schat aan merken te vinden die het anders deden. Weg van de vastgeroeste, vervuilende mode-industrie met haar snelle tempo en wegwerpproducten. Hoe je aanbieders vindt van duurzaam verantwoorde kleding? “Een paar merken kochten we via een agentschap, andere rechtstreeks bij het merk omdat die nog niet in België vertegenwoordigd waren. Intussen krijgen we bijna dagelijks aanvragen om producten bij ons te verkopen. Vaak zijn dat kleine (korteketen)merken, die heel transparant zijn wat het productieproces betreft. Sinds enkele jaren kozen sommige agentschappen ervoor om alleen nog duurzame merken te vertegenwoordigen. Da's heel interessant, want die mensen trekken de feiten na voor ons.”

Greenwashing

“Daarnaast werken we samen met COSH, een initiatief dat mensen dichterbij duurzame alternatieven wil brengen. Wij vinden intussen de weg, maar klanten zien soms door de bomen het bos niet en *greenwashing* (*het zich groener voordoen dan men werkelijk is, red.*) is nooit ver weg. COSH screent al zo'n 75 procent van onze merken grondig. Ons klantenbestand groeit alleen maar. Dat heeft te maken met het feit dat meer en meer mensen kennis opdoen, en omdat het thema alomtegenwoordig is.”

Sustainable shopping – how do you do that?

There's no denying that sustainability is a hot topic, and experts are also observing a mental shift in increasing numbers of people. As a consumer, you can really make a difference – for example by shopping sustainably. Product developer Els Du Bois and marketing expert Ingrid Moons attach a great deal of importance to a product's reusability: you can use that one product for a long time, you can buy it second-hand, or you can share it with other people. Sustainability also plays a key role in the daily professional activities of many UAntwerp alumni. For example, Karl Bosmans is responsible for e-commerce at Schoenen Torfs. He and his colleagues are working towards greener deliveries, among other improvements. As transport economist Roel Gevaers notes, ‘green deliveries are often more expensive, but the switch is still being made’. Another example: former UAntwerp student Jef Van Dyck established Obvious Outdoor, a company that makes sturdy backpacks out of old Scouts tents. And he's now putting our university's old merchandising products to good use, too. In Berchem, Laura Broeckx is leading the way with HOST, a shop that only sells sustainable clothing.

Geef vandaag om morgen

Paul (61) neemt
Universiteitsfonds Antwerpen
op in zijn testament.

“Vandaag geef ik jongeren
een toekomst”

Jij kan er ook voor zorgen dat jongeren hun toekomst bepalen.
Steun Universiteitsfonds Antwerpen via een schenking of jouw testament.

Contact

UAntwerpen stelt voor: nieuwe fanshop

Na de huisstijl was ook de merchandising van de Universiteit Antwerpen aan een make-over toe. Bij de zoektocht naar een nieuwe leverancier stonden duurzaamheid, verantwoord ondernemen en creativiteit voorop.

Met de lancering van een nieuwe huisstijl eind vorig jaar kon ook de merchandising van de Universiteit Antwerpen wel een opfrissing gebruiken. De merchandising-artikelen vormen voor studiekeziers vaak het eerste fysieke aanrakingspunt met de universiteit, en moeten daarom goed aansluiten bij onze normen, waarden en imago. Omdat het contract met de leverancier van relatiegeschenken net ten einde liep, ging de universiteit op zoek naar een nieuwe leverancier met als uitgangspunten *duurzaamheid* en *verantwoord ondernemen*. Het Nederlandse bedrijf Compacon kwam als winnaar uit de bus. Het draagt maatschappelijk verantwoord ondernemen hoog in het vaandel, zet in op tewerkstellingsprojecten en werkt zoveel als mogelijk samen met lokale fabrikanten. Het bedrijf legde ook voldoende originaliteit en creativiteit aan de dag, en kwam bijvoorbeeld zelf met het idee van leuke sokken en een flesopener als gadget bij het universiteitsbier.

De artikelen zijn te koop via de gloednieuwe UAntwerpen-webshop (binnenkort online) en bij Universitas, Acco en de Antwerpse stadswinkel. In de toekomst zullen ze ook in het Agora Caffee te vinden zijn.

www.uantwerpen.be/merchandising

Contact alumni@uantwerpen.be | www.uantwerpen.be/alumni | T + 32 3 265 58 73

Talent Forum

Na een succesvolle lancering van onze virtuele job- en informatiebeurs begin dit jaar zal het Talent Forum-platform een tweede en derde maal toegankelijk zijn van 30 juni t.e.m. 2 juli en van 3 t.e.m. 5 september. Gedreven starters en alumni op zoek naar een job kunnen er kennismaken met topbedrijven uit velerlei sectoren.

www.uantwerpen.be/talentforum

Kinderuniversiteit gaat live tijdens de zomer

De **Kinderuniversiteit UAntwerpen** steekt in een nieuw kleedje. Kinderen van 8 tot 12 jaar zijn deze zomer welkom op de universiteit, fysiek op de campus en in de vele online activiteiten. De hele zomer lang nemen onze professoren en onderzoekers hen in **(virtuele) workshops** mee naar de wondere wereld van de wetenschappen. Ook op het programma: een **weet-'ns-hapje** op woensdagmiddag, waarbij telkens een andere wetenschapper het vuur aan de schenen wordt gelegd en de kinderen via een livestream zelf vragen kunnen stellen. Schrijf je nu alvast in voor de nieuwsbrief. Het volledige programma vind je binnenkort online.

www.uantwerpen.be/kinderuniversiteit

"We moeten investeren in ons mentaal welzijn"

Langere wachtlijsten, een toevloed aan eetstoornissen, patiëntenstops in de privépraktijken, minder bereikbare huisartsen... Corona is niet goed voor onze mentale gezondheid, zoveel is zeker. Psychiater Marianne Destoop en psycholoog Kris Van den Broeck werpen licht op de situatie.

TEKST **KATRIEN VERREYKEN** FOTO'S **JESSE WILLEMS**

Een belangrijke uitdaging in coronatijden vormt onze geestelijke gezondheidszorg. Al voor corona waren de wachtlijsten vrij lang, en ze zijn er helaas niet korter op geworden. "Vooral voor kinderen en jongeren is de toestand schrijnend", vertelt psycholoog en gedragstherapeut Kris Van den Broeck. "Die moeten soms een jaar wachten vooraleer ze ergens terecht kunnen. Zelfs voor acute problemen is er soms geen onmiddellijk antwoord. Vrijwilligersorganisatie TeJo, die gratis therapeutische ondersteuning biedt aan jongeren met milde klachten, krijgt almaar complexere casussen. We zien ook een grote toevloed aan eetstoornissen." "Ook binnen de verslavingszorg zien we een toename bij de jongere doelgroepen, al dan niet gecombineerd met een psychose", vult alumna en psychiater Marianne Destoop aan. "De gesub-

sidieerde ambulante Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG's) kunnen de toevloed niet aan, privépraktijken hebben voor het eerst patiëntenstops ingevoerd, en ook huisartsen zijn door de coronasituatie minder bereikbaar. In bepaalde regio's is er zelfs een stevig tekort aan huisartsen. Als zij niet te bereiken zijn, dan stroomt het teveel aan patiënten door naar meer gespecialiseerde zorg."

Preparé bij de bakker

"En daar horen ze vaak niet thuis", meent Kris. "Een recent onderzoek van ons wijst uit dat veel mensen in het ambulante circuit terechtkomen omdat de residentiële zorg dichtslibt. Ambulante zorgverleners krijgen daardoor met veel zwaardere klachten te maken en komen vaak minder toe aan de patiënten met mildere klachten. Nog een probleem is dat →

DRAAGKRACHT "De maatschappij heeft als taak het welzijn van de bevolking te optimaliseren", vindt Marianne.

→ psychiaters worden terugbetaald en psychologen slechts beperkt, zodat veel mensen nu bij de psychiater terechtkomen, terwijl een psycholoog of therapeut hen evengoed kan behandelen. De sleutel ligt volgens mij bij een voldoende groot aanbod natuurlijk, maar ook en vooral bij een goede inschatting van de noden, zodat mensen zo snel mogelijk op de juiste plek terechtkomen. Je kan het vergelijken met een klant die een potje préparé aan de bakker vraagt. Die persoon is aan het verkeerde adres, maar daardoor loopt de wachttijd voor de klanten achter hem ook op. "Je ziet dat mensen zich nu merkbaar minder goed voelen", aldus Marianne. "Maar dat hoeft niet per se te leiden tot meer pathologieën. Een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) treft maar één à twee procent van de bevolking, en we hebben geen bewijs dat dit door corona stijgt. Maar mensen kunnen wel meer symptomen ervaren door het wegvallen van een zinvolle daginvulling, door een gereduceerde werking van het OCMW, enzovoort. Het is te vroeg om de gevolgen van corona op lange termijn te kennen omdat heel veel factoren hier een rol spelen. We zien wél dat er telkens een toename van het aantal hulpvragen is ná een besmettingsgolf." "Bovendien komt er na de coronacrisis wellicht een financiële crisis aan en die is ook nooit bevorderlijk voor het mentale welzijn", weet Kris. "Dat hebben we gezien in 2008.

Het aantal suicides nam toen stevig toe."

Burn-out

Een nieuwe aandoening waarover de laatste maanden veel gesproken wordt, is de zogenaamde parentale burn-out. Zijn er effectief meer mensen met die diagnose? "Vroeger was burn-out een louter werkgerelateerde problematiek", weet Kris. "Nu wordt dat al wat breder getrokken naar alle soorten langdurige engagements, zodat ook mantelzorgers en studenten bijvoorbeeld een burn-out kunnen hebben. De term wordt ook almaar meer gebruikt bij een onevenwichtige *work-life balance*."

"Ik denk dat we eens goed moeten kijken wat de huidige draagkracht van de bevolking is op vlak van werk, zorg en ouderschap, en dat we daar lessen uit moeten trekken", vindt Marianne. "Maar ik weet niet of dat de opdracht van de psychologie of de psychiatrie is. De maatschappij zelf heeft als taak het welzijn en de levenskwaliteit van de bevolking te optimaliseren. Wij moeten ons vooral focussen op de behandeling van psychologische aandoeningen en psychiatrische stoornissen. Ik denk dat we dit debat over de taakverdeling in het licht van de wachtlijsten en de grote zorgvragen dringend moeten voeren."

Als je mensen opsluit in hun kot, moet je niet denken dat alles vanzelf goed komt, met als enige preventieve maatregel: 'we breiden uw Telenetabonnement kosteloos uit'.

Kris Van den Broeck

Assepoester

"Guy Tegenbos, senior redacteur bij *De Standaard*, schreef een aantal jaar geleden: 'De geestelijke gezondheidszorg is de Assepoester van de maatschappij'", vertelt Kris. "Daarmee bedoelde hij dat er altijd naar de geestelijke gezondheidszorg wordt gekeken als de boel opgekuist moet worden doordat de maatschappij aan een te hoog toerental draait. We moeten de beleidsmakers erop attenderen dat er veel meer kan gedaan worden op vlak van zelfzorg en de inrichting van de maatschappij."

"Aan het begin van de coronacrisis hebben we volgens mij een belangrijke kans gemist. Als je mensen opsluit in hun kot, moet je niet denken dat alles vanzelf goed komt, met als enige preventieve maatregel: 'we breiden uw Telenetabonnement kosteloos uit'. We hadden meer moeten inzetten op het informeren over zelfzorg, over hoe de psyche werkt en wat de mens zelf kan doen. Dat had via de nationale televisiekanalen kunnen gebeuren, op social media... Dat kwam te beperkt, te laat."

Historische achterstand

"Vlaanderen pakt nu dan wel uit met een groots plan rond onze mentale gezondheid, maar eigenlijk is die 25 miljoen die ze vrijmaken, niet meer dan het terugdraaien van de besparingen van 6% die een tijd geleden zijn doorgevoerd", vindt Kris. "In vergelijking met onze buurlanden gaat er nog altijd erg weinig geld naar onze geestelijke gezondheidszorg en staan we historisch achter. Er zijn federaal wel een aantal belangrijke initiatieven genomen: een jaarlijkse investering van 200 miljoen euro bijvoorbeeld, en recent is er nog eenmalig 20 miljoen vrijgemaakt

WEINIG GELD "Ik zou een Kom op tegen Kanker voor de geestelijke gezondheidszorg willen", bekennt Kris.

voor de kinderpsychiatrie. Maar extra geld alleen gaat de problemen niet oplossen. Waar ik aan wil werken, is hoe we dat geld moeten besteden. Daarvoor hebben we vooral beter cijfermateriaal en beter onderzoek nodig. Dat proberen we nu met de Leerstoel Public Mental Health te bewerkstelligen. Het is een initiatief van een aantal Antwerpse ziekenhuizen die tot een meer datagestuurde geestelijke gezondheidszorg willen komen, met meer overeenstemming tussen de noden en het aanbod."

"Er moet veel meer geïnvesteerd worden in onderzoek binnen de geestelijke gezondheidszorg", vindt ook Marianne. "De afgelopen decennia is er amper onderzoek binnen de psychiatrie gedaan. Daardoor moeten we altijd een beroep doen op data uit de internationale literatuur, maar die zijn niet bruikbaar om de zorgnoden in Vlaanderen in kaart te brengen."

"Ik zou niets liever hebben dan dat er iets was als Kom op tegen Kanker voor de geestelijke gezondheidszorg", bekennt Kris. "Evenveel

mensen als er kanker krijgen, komen immers tijdens hun leven in aanraking met een psychologische problematiek."

Hoopvol voor de toekomst

"Maar ik ben wél hoopvol", besluit Marianne. "Als je kijkt naar de wetenschap en de maatschappelijke evolutie die we hebben meegemaakt in de psychiatrie en de geestelijke gezondheidszorg van de laatste 50 jaar, dan is er veel gebeurd. Je ziet nu veel meer vermaatschappelijking: patiënten krijgen weer een plaats en een rol in de maatschappij. De medicatie veroorzaakt vandaag veel minder bijwerkingen en de prognoses worden gunstiger. We evolueren naar een gepersonaliseerde behandeling met focus op een vroegtijdige diagnostiek. Het stigma verdwijnt langzaam, mede ook dankzij BV's die openlijk uitkomen voor hun depressie of verslaving. Ook patiënten die zelf een (beleidsmatige) rol opnemen in instellingen voor geestelijke gezondheidszorg stemmen mij hoopvol. De empowerment van patiënten heeft veel positieve effecten."

Marianne Destoop

Is alumna geneeskunde (2006) en doctor in de medische wetenschappen (2013), werkt aan UAntwerpen binnen het Collaboratief Antwerps Psychiatrisch Onderzoeksinstituut en is psychiater bij Zorggroep Multiversum in Boechout, met expertise 'kwetsbare groepen'.

Kris Van den Broeck

Is psycholoog-gedragstherapeut en focust binnen UAntwerpen op het bevorderen van de geestelijke gezondheidszorg in de eerste lijn. Hij is titularis van de Leerstoel Public Mental Health, directeur van de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie en trekker van de Staten-Generaal van de Geestelijke Gezondheidszorg.

Mental health is a societal responsibility

E

Longer waiting lists, a surge in eating disorders, more requests for help, a lack of capacity in private practices, unreachable general practitioners... This much is certain: the COVID-19 pandemic has not been good for our mental health. Psychologist and behavioural therapist Kris Van den Broeck has noticed particularly distressing situations among children and young people. Many patients are also ending up in the wrong place. According to psychiatrist and UAntwerp graduate Marianne Destoop, much more needs to be invested in mental healthcare research. And what's more, there is an urgent need for policymakers to focus more on how society is organised and on promoting self-care among the general population. An initiative like Stand up to Cancer (Kom op tegen Kanker) for mental health would be a step in the right direction, as would personalised care focussing on early diagnosis and patient empowerment.

Volgspot

Recent verscheen het boek *Expeditie Kunst*, waarin alumna **Sofie Van de Velde** (onderwijswetenschappen, 2009) haar lezers meeneemt achter de schermen van haar galerij, naar het kunstenaarsatelier en naar grote verzamelaars.

Fysicastudente **Manon Van Hoorebeke** won Les Margaret Awards 2021, een bekroning van Europese en Afrikaanse vrouwelijke ondernemers, die met hun projecten en innovatie inspelen op de grote uitdagingen van onze samenleving. Van Hoorebeke viel als jonge programmeur al eerder in de prijzen: in 2014 werd ze uitgeroepen tot European Digital Girl of the Year.

Sara Vicca (Departement Biologie) en **Ann Crabbé** (Departement Sociologie) publiceerden samen het boek *Van klimaatverandering naar systeemverandering*, een veelzijdige blik op een complexe globale uitdaging. Vicca en Crabbé coördineren het korfvak Klimaatverandering, een interdisciplinair opleidingsonderdeel dat universiteitsbreed wordt aangeboden aan UAntwerpen-studenten.

Nolan Herssens (Vakgroep Revalidatiewetenschappen en Kinesithérapie) mag in april 2022 aan de slag als postdoc bij het European Space Agency.

Gastprofessor **Bruno Verbergt** (Departement

Management) is de nieuwe directeur (ad interim) van het Museum Kunst en Geschiedenis, ook wel bekend als het Jubelparkmuseum.

Alumna **Joke Lievens** (rechten, academische lerarenopleiding, 2003) heeft de eed afgelegd als nieuwe algemeen directeur van Leopoldsborg. Eerder was ze werkzaam als departementshoofd ondersteuning van de gemeente Mol, waar ze ervaring opdeed als waarnemend algemeen directeur.

Twee alumni van de master cultuurmanagement vielen in de Vlaamse Cultuurprijzen. De Ultima voor immaterieel erfgoed ging naar de fanfarecultuur in Vlaanderen, gestimuleerd en gepromoot door VLAMO, met aan het hoofd **Jan Matthys** (afgestudeerd in 2001). De Ultima voor Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk ging naar Enchanté VZW, waarvan alumna **Marie Haspeslagh** (afgestudeerd in 2013) medeoprichtster is.

Philippe Van Gerwen, alumna handelsingenieur in de beleidsinformatica (2020) en masterstudent internationale betrekkingen en diplomatie, won samen met MUN Society Belgium (MSB) de onderhandelings simulatie WorldMUN 2021. MUN staat voor Model of United Nations. De wedstrijd wordt jaarlijks georganiseerd door Harvard University en brengt meer dan 2400 studenten van meer dan 270 universiteiten in 110 landen samen.

Alumna en ruimteambassadeur **Nancy Vermeulen** (fysica, 1997) publiceerde het boek *Iedereen ruimtevaarder*, een heldere kijk op wat de ruimte ons te bieden heeft, vanuit een wetenschappelijke, maar ook historische, maatschappijkritische en zelfs filosofische invalshoek.

Alumnus **Brecht Deseure** (doctor in de geschiedenis, 2012) publiceerde *Revolutie in Antwerpen. De aquarellen van Pierre Goetsbloets*, een boek met unieke aquarellen uit de periode waarin de Franse revolutionairen Antwerpen hadden bezet. Rector Herman Van Goethem schreef het voorwoord.

Alumna **Julie Neyman** (toegepaste economische wetenschappen, 2005; meertalige professionele communicatie, 2006) gaat samen met Olivier Van Zeebroeck DPG Media Advertising België leiden.

Alumna **Nathalie Milio** (Romaanse talen en letterkunde, 2004; communicatiewetenschappen, 2005) is sinds 1 maart de nieuwe woordvoerder van Johan Bonny, de Antwerpse bisschop. Ze zal de taak van diocesaan verantwoordelijke combineren met die van manager interne en externe communicatie van het bisdom Antwerpen.

Jean-Baptiste Belge, doctoraatsstudent aan het Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute, mocht voor zijn essay *The neurobiological underpinnings of electroconvulsive therapy: a multi-level analysis* de Prijs Prof. Dr. Bernard Sabbe voor klinische psychiatrie in ontvangst nemen, uitgereikt door de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België.

Alumna **Els van Doesburg** (politieke wetenschappen, 2014) wordt de nieuwe schepen voor N-VA in Antwerpen, nadat Fons Duchateau besliste met de politiek

Opvallend

Hans Bruyninckx, alumnus politieke wetenschappen (1985) en directeur van het Europees Milieuagentschap, ontving de Prijs Rudi Verheyen. Volgens de jury droeg zijn ruime onderzoekservaring in Vlaanderen mee bij tot de meest ambitieuze beleidsagenda die de Europese Unie kende op het gebied van duurzaamheid, milieu en klimaatverandering. Bruyninckx zal de 26 000 euro prijzengeld inzetten ter ondersteuning van jonge Vlaamse onderzoekers die hun onderzoek richten op Europees beleid dat transities in kernsystemen (energie, voedsel, vervoer, materialen) stimuleert, met een sterke nadruk op beleidsrelevantie en uitvoerbare kennis.

te stoppen. Ze krijgt de bevoegdheden Wonen, Groen, Stads- en Buurtonderhoud, en Gezondheids- en Seniorenzorg.

Livia De Picker en **Geert Dom** (Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen) zetelen sinds kort in het bestuur van de European Psychiatry Association (EPA). Dom werd verkozen tot President-Elect en zal in die hoedanigheid vanaf voorjaar 2023 de effectieve leiding van de organisatie op zich nemen.

Alumnus **Jurgen Hoefkens** (wijsbegeerte, 1985; internationale betrekkingen en diplomatie, 1989) publiceerde het boek *VIRUS zonder afscheid*, een naslagwerk over het verloop van de coronapandemie in België, gecombineerd met een vleugje humor en fictie.

Inge Scheynen (kandidaat geschiedenis, 1989) publiceerde de historische fantasyroman *De Boeken van Baukis*. Het verhaal speelt zich af in het Griekenland van de 5de eeuw voor Christus, maar raakt ook aan actuele thema's.

Alumnus **Marc Swerts** (Germaanse filologie, 1988) publiceert binnenkort een tweede roman getiteld *Nach Switzerland*, een prequel op zijn eerste roman *Dekker*, over professor doctor Dekker, hoogleraar aan de Brabantse Universiteit.

Alumnus **Ben Lambrecht** (toegepaste economische wetenschappen, 1986) is de nieuwe CEO van Cercle Brugge, na een carrière van meer dan 28 jaar bij Coca-Cola.

Hamada Abd Elgawad (Departement Biologie) ontving de Obada-prijs van de African Academy of Science. De prijs erkent en stimuleert vernieuwend en interdisciplinair onderzoek dat traditionele grenzen en paradigma's overschrijft.

Kris Hardies (Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie) bekleedt de Emile Verhaeren Leerstoel van de Vrije Universiteit Brussel. Met de leerstoel wil de VUB de interdisciplinariteit binnen de Humane Wetenschappen

bevorderen. In zijn inaugurale lezing sprak Hardies over de ongeschreven regels die bepalen welk gedrag wel en niet aanvaardbaar is binnen een groep en hoe die (gender) ongelijkheden in stand houden.

Alumna **Hanan Challouki** (communicatiewetenschappen, 2015) schreef *Inclusief Communiceren*, een boek voor bedrijfsleiders, marketeers en strategen die inzien dat de wereld aan het veranderen is, maar ook voor iedereen die het potentieel ziet van een diverse samenleving en dat ten volle wil benutten.

Alumnus **Philip De Cleen** (toegepaste economische wetenschappen, 1990) nam dit voorjaar deel aan het tv-programma *De Mol*. Net voor de finale moest hij het spel verlaten.

Studente handelsingenieur **Robyn Coppens** won dit jaar de Zonta Jane M. Klausman Award, uitgereikt door Zonta Club Waasland. Met deze geldprijs ondersteunt Zonta vrouwen in een managementopleiding die willen verder studeren of een buitenlandse ervaring opdoen.

Was u erbij?

CAMPUSTOURS Begin mei mochten we voor het eerst de poorten van onze universiteit weer openen voor toekomstige studenten. Heel wat studiekeziers kwamen onze campussen en opleidingen verkennen, uiteraard geheel coronaproof. Ook deze zomer kan je nog deelnemen aan een campustour. Schrijf je in via www.uantwerpen.be/campustours.

SAMEN STERK Om het welzijn van haar studenten te verhogen, organiseert de Universiteit Antwerpen wekelijks verschillende activiteiten, met maar één focus: studenten in contact brengen met elkaar. Zo is er onder meer een reuzenschakspel: een potje schaken als netwerkmomentje of gewoon met enkele vrienden, het kan allemaal.

MASTERCLASSES EREDOCTORS De Palestijnse arts Izzeldin Abuelaish ontving eind maart een eredoctoraat aan UAntwerpen. Ook vier internationale toppers uit de wetenschappelijke wereld werden geëerd in de Scheldestad. Na de online plechtigheid gaven de eredoctors, via een livestream, ook interessante masterclasses.

LITERAIRE NOCTURNE In het kader van de 20ste verjaardag van de Erfgoeddag kon je via een online livestream de literaire nocturne *Balsem voor de ziel* bijwonen. Voormalig Antwerps stadsdichter en alumnus Maarten Inghels las samen met andere Vlaamse schrijvers in de Universiteitsbibliotheek voor over de veelzijdigheid van de nacht.

CURIEUZENEUZEN IN DE TUIN Ben jij een van de vele burgers met een gazondolk in je tuin? Dan draag je bij aan het grootste burgeronderzoek in Vlaanderen naar hitte en droogte ooit. Een halfjaar lang meten slimme bodemsensoren vanuit tuinen, speelplaatsen, natuurgebieden... de impact van hitte en droogte op onze leefomgeving.

PANDEMIEBESTRIJDING 'Antwerpen uitbouwen tot een wereldexpertisecentrum voor infectieziekten en vaccins'. Zo stond het in 2019 letterlijk in het Routeplan van de Kamer van Koophandel Antwerpen-Waasland. Ook UAntwerpen zette mee haar schouders onder het project, wat op 26 april leidde tot de lancering van het Ecosysteem voor Pandemiebestrijding. Meer info op www.antwerpsrl.be/events/ecosysteem-voor-pandemiebestrijding.

Tot binnenkort

Alle activiteiten hieronder vermeld vinden plaats onder voorbehoud van geldende coronamaatregelen, al dan niet online.

26 JUN

Welkom op onze campussen. We leiden je met plezier rond en laten je op een veilige manier, met mondkapjes en in kleine groepen, (verder) kennismaken met onze opleidingen.

Info: www.uantwerpen.be/infodag

28 JUN

Antwerp Summer University organiseert boeiende summerschools, virtueel én fysiek op de campus. De aftrap wordt gegeven met de cursus *Europe: diversity and migration*.

Info: www.uantwerpen.be/asu

01 JUL

De Kinderuniversiteit UAntwerpen steekt in een nieuw kleedje. Neem deel aan een van de vele (virtuele) workshops en leg onze onderzoekers het vuur aan de schenen in de wekelijkse *weet-'ns-hapjes*.

Info: www.uantwerpen.be/kinderuniversiteit

01 JUL

Meld je nu alvast online aan en blijf op de hoogte van de inschrijvingsmodaliteiten voor het komende academiejaar 2021-2022.

Info: www.uantwerpen.be/inschrijven

08 SEP

Op de Infomarkt vind je infostanden van (bijna) al onze opleidingen. Kom langs voor een persoonlijk gesprek en een antwoord op al je vragen.

Info: www.uantwerpen.be/infomarkt

08 SEP

Wil je werk en studie combineren? Ontdek alle mogelijkheden tijdens de Infoavond voor werkstudenten.

Info: www.uantwerpen.be/infoavond-werkstudenten

13 SEP

Deze zomer studeren weer enkele duizenden studenten af aan onze universiteit, met in september en oktober een reeks plechtige proclamaties tot gevolg. Alle data verschijnen binnenkort online.

Info: www.uantwerpen.be/proclamaties

16 SEP

Prof. Jan Sijbers (Departement Fysica) geeft het startschot voor een nieuwe reeks Spectrumlezingen met een lezing over de MRI: waarom duurt een scan zolang en wat kan je eraan doen?

Info: www.uantwerpen.be/spectrum

30 SEP

Op donderdag 30 september opent de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen plechtig het academisch jaar 2021-2022.

Info: www.auha.be

Aneurysma's geven geheime deels prijs

Slagaderverwijdingen zijn vaak levensbedreigend. Antwerpse genetici identificeerden nu een gen dat een sleutelrol speelt bij die zogeheten aneurysma's in de aorta. Resultaat? Een betere behandeling in de toekomst.

TEKST **EVI HOFMANS**

Wanneer de diagnose 'aneurysma' gesteld wordt, is er sprake van een plaatselijke verwijding of een uitstulping in een bloedvat. Hoe groter het aneurysma, hoe groter de kans dat die uitstulping scheurt. Dat kan levensbedreigend zijn. Onderzoekers van de Cardiogenomics-onderzoeksgroep van het Centrum voor Medische Genetica (UAntwerpen/UZA) verdiepen zich in hoofdslagaderverwijdingen. Via genetisch onderzoek proberen de wetenschappers het ontstaan van deze aandoening beter te begrijpen, om zo de weg naar een betere behandeling mogelijk te maken.

GENETISCH Mutaties in het importine-8 gen liggen aan de basis van aneurysma's.

hoofdslagaderverwijding gelinkt werd, wat het een uitstekend doelwit maakt voor therapeutische interventie. De doorbraak kan leiden tot een betere behandeling van de aandoening in de toekomst.

Uitstekend doelwit

De onderzoekers wisten een nieuwe genetische oorzaak voor een syndromale vorm van hoofdslagaderverwijding te identificeren. "Het gaat om mutaties in het importine-8 gen", verduidelijkt prof. Aline Verstraeten. Volgens prof. Bart Loeys bevindt het importine-8 eiwit zich op een interessante sleutelpositie in een moleculair proces dat eerder aan syndromale

E Arterial dilatation and aneurysms are often life-threatening. Geneticists from UZA and the University of Antwerp have now identified a gene that plays a key role in dilatation of the aorta. It is a breakthrough that could lead to better treatment in the future.

ONTDEK.UANTWERPEN.BE

V.U.: Herman Van Goethem, rector Universiteit Antwerpen
Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen

Afz.: Universiteit Antwerpen, Departement Marketing en Communicatie
Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen

Erkenningsnummer: P912918

Magazine Universiteit Antwerpen 39

Periodiciteit: driemaandelijks magazine (juni, juli, augustus 2021)

Afgiftekantoor: Antwerpen X

PB-PP1B-00703
BELGIE(N)-BELGIQUE

“Na de coronacrisis
komt er wellicht
een financiële crisis
aan en die is ook nooit
bevorderlijk voor het
mentale welzijn.”

Professor **Kris Van den Broek**
in het *Magazine Universiteit*
Antwerpen 39, p. 44